

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Forslag til detaljreguleringsplan av Øystese
Demenslandsby

Proposal for a detailed zoning plan of
Øystese Dementia Village

Oda Helene Abelsen Aanderaa

Siren Hansen Folgerø

Linn Stengele Jespersen

Mathilde Helland Lassen

Antall ord: 16565

Landmåling og eiendomsdesign

Institutt for byggfag

Tonje Margrethe Nordås

21.05.2021

Vi bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

Denne bacheloroppgaven markerer avslutningen på vårt bachelorforløp for Landmåling og eiendomsdesign ved Høgskolen på Vestlandet, avdeling Bergen. Arbeidet med oppgaven er gjennomført våren 2021, og utgjør 20 studiepoeng per student.

Oppgaven ble utformet sammen med ABO Plan & Arkitektur (ABO) avd. Os. ABO arbeider med en områdeplan, hvor de har fokus på å videreutvikle Øystese til et attraktivt, trygt og velfungerende sentrum (ABO Plan & Arkitektur, 2021). Tema for oppgaven er å lage et forslag til en detaljreguleringsplan for en demenslandsby i Øystese i Kvam herad, med fokus på et universelt utformet uteområde, samt prosjektering av adkomstvei og parkering.

Takk til Tonje Margrethe Nordås som har vært veilederen vår. I tillegg ønsker vi å takke Aina Tjosås og Gretha Rød for gode innspill og råd underveis i oppgaven.

Takk til enhetsleder Mette Moe Olsen som stilte til intervju for å fortelle om helsebygget, Strømmehaven. Vi vil også rette en takk til enhetsleder Magny Nordtveit ved Fyllingsdalen sykehjem, som tok gruppen med på befarings av uteområdet.

Høgskulen på Vestlandet, avdeling Bergen, 21. mai 2021.

Oda H. Abelsen Aanderaa

Oda Helene Abelsen Aanderaa

Siren H. Folgerø

Siren Hansen Folgerø

Linn S. Jespersen

Linn Stengele Jespersen

Mathilde Lassen

Mathilde Helland Lassen

Sammendrag

Denne oppgaven tar for seg planlegging av en detaljreguleringsplan for en demenslandsby med et universelt utformet grøntområde i Øystese, samt prosjektering av adkomstvei og parkering. Kvam herad ønsker å samlokalisere og utvide helsetilbudet for personer med demensdiagnosen i kommunen. Det er satt av et nytt område i kommunedelplanen for utvidelse av det eksisterende sykehjemmet “Øysteseheimen” som ligger like ved det nye planområdet. Området som er satt av i kommunedelplanen har ingen gjeldende reguleringsplan.

For å oppnå oversikt over planområde har gruppen dratt på befarings til Øystese og fått en tilstrekkelig oversikt over den eksisterende situasjonen. Gruppen har prosjektert tre ulike skisser for å kunne evaluere seg fram til de beste løsningene. Skissene er prosjektert i AutoCAD, mens den endelige løsningen er prosjektert i AutoCAD og Novapoint. Det er lagt vekt på universell utforming, og best mulig arealdisponering av uteområdet. Arkitektoniske valg ved bebyggelsen er ikke lagt vekt på, men det er blitt gjort et arealoverslag for å kunne få et mest mulig realistisk fotavtrykk av bygget. Det er også gjennomført et intervju av Mette Moe Olsen som er enhetsleder i Kristiansand kommune. Her fikk vi informasjon om hvordan planleggingsprosessen var, og hvilke kvaliteter de har i «Strømmehaven».

Det er laget en landskapstegning over planløsningen for uteområdet. Her er det planlagt hvilke kvaliteter uteområdet skal by på og plassering. Det er også hentet inn bilder som inspirasjon til løsninger på uteområdet.

Abstract

This thesis deals with the planning of a detailed zoning plan for a dementia village with a universally designed green area in Øystese as well as the design of an access road and parking spaces. Kvam municipality wants to co-locate and expand the health services for the people with dementia. It is set aside a new area in the municipal sub-plan for the expansion of the existing nursing home «Øysteseheimen» which is located next to the new planning area. The area set aside in the municipal sub-plan has no current zoning plan.

In order to obtain an overview of the planning area, the group has visited Øystese and obtained a sufficient overview of the existing situation. Three different sketches have been projects to be able to evaluate the best solutions. The sketches are projected in AutoCAD, while the final solution is projected in AutoCAD and Novapoint. Emphasis has been placed on universal design and the best possible land use and the outdoor area. Architectural choices at the settlement have not been emphasized, but an approx. Area estimate in order to get the most realistic footprint of the building. An interview has been conducted by Mette Moe Olsen who is the unit manager for the health building «Strømmehaven». We received information about the planning process and what qualities they have in «Strømmehaven».

A landscape drawing has been made of the floor plan for the outdoor area. The planning addresses which qualities the outdoor area will offer and location. Pictures have also been collected as inspiration for solutions in the outdoor area.

Terminologi

Begrepsforklaringer

Arealoverslag: Beregnet areal for et bygg.

Blågrønn struktur: Blå (vann) og grønne områder som er mellom og utenfor bebyggelse.

Bemanningsfaktor: Antall årsverk per pasient.

Demens: Felles betegnelse for en gruppe hjernesykdommer.

Demenslandsby: Sykehjem for demensrammede.

Horisontalkurveradius: Radius i en sirkelbue i vegens horisontalprojeksjon. Horisontalkurve er krumming av vegbanen i svinger.

Landbruk: Bruk av landareal til å produsere biomasse i form av planter som gir mat til mennesker eller husdyr.

Landskapsplan: Plan over store grønne områder.

Ortofoto: Flybilde med samme geometriske egenskaper som et kart.

Overvann: Samlebetegnelse på nedbør og smeltevann som renner av på tette overflater.

Tverrfall: Kjørebansens helling på tvers av vegens lengdeakse.

Våningshus: Bolighus på en gård.

Årsverk : Arbeidet som en arbeidstaker i full stilling kan utføre i løpet av ett år.

Forkortelser

ABO: ABO Plan & Arkitektur

CAD: Computer-aided design

IVF-kurver: Intensitet- varighet- frekvenskurver

KML: Kulturminneloven

KPA: Kommuneplanens arealdel

LNF: Landbruks-, natur- og friluftsområder

PBL: Plan- og bygningsloven

SOSI: Samordnet opplegg for stedfestet informasjon

VA: Vann og avløp

Innhold

Forord.....	1
Sammendrag	2
Abstract	3
Terminologi.....	4
1.0 Innledning.....	10
1.1 Bakgrunn for oppgaven.....	10
1.2 Problemstilling	12
1.3 Avgrensning av oppgaven.....	12
1.4 Oppbygging av oppgaven	14
2.0 Planområdet.....	14
2.1. Beskrivelse av område	14
2.1.1 Øystese sentrum.....	14
2.1.2 Planområdet	16
2.1.3 Registreringer i planområdet	17
2.2 Planforhold.....	20
2.2.1 Kommuneplanens arealdel	20
2.2.2 Gjeldende reguleringsplan	20
2.2.3 Kommende reguleringsplan.....	21
3.0 Metode.....	22
3.1 Litteratur og datainnsamling	22
3.1.1 Veiledere og håndbøker	22
3.1.2 Intervju.....	23
3.2 Programvare	23

3.3 Karttjenester	24
3.4 Befaring	24
3.5 Feilkilder	25
3.6 Kontaktpersoner	25
4.0 Teorigrunnlag	26
4.1 Lovgrunnlag	26
4.1.1 Kulturminneloven	26
4.1.2 Plan- og Bygningsloven	27
4.1.3 Likestillings- og diskrimineringsloven	28
4.2 Universell utforming	29
4.2.1 Grøntområde med universell utforming	29
4.2.2 Sansehager	32
4.3 Overvannshåndtering	34
4.4 Vei og parkering	35
4.5 Kort om demens	41
4.5.1 Demenslandsby	42
4.5.4 Sykehjem som er befart av gruppen	47
5.0 Drøfting av skisser og det endelige plankartet	50
5.1 Skisser	50
5.2 Endelig plankart og landskapsplan	54
5.3 Forklaring av det endelige resultatet	55
5.3.1 Plassering av bebyggelsen	55
5.3.2 Utforming av bokollektivene	55
5.3.3 Vei, parkering og snuplass	55
5.3.4 Kvaliteter på uteområdet	56

5.3.5	Kvaliteter inne i bygget	58
6.0	Drøfting av endelig resultatet.....	58
6.1	Plassering av bebyggelsen	58
6.2	Utformingen av bokollektivene	60
6.3	Vei, parkering og snuplass.....	61
6.5	Kvaliteter inne i bygget	69
6.6	Oppfyller planforslaget kriteriene for å kalle det en demenslandsby	70
7.0	Konklusjon	72
	Bibliografi	74
	Figurliste.....	85
	Vedlegg	88
	Vedlegg 1 : Ortofoto over planområdet og fasiliteter som er i Øystese	88
	Vedlegg 2 : Analyse avstand.....	88
	Vedlegg 3 : Jordbruk.....	88
	Vedlegg 4 : Gjeldene reguleringsplan.....	88
	Vedlegg 5: Arealoverslag for fremtidig demenslandsby	88
	Vedlegg 6: Del 1 - Endelig plankart	88
	Del 2 - Bestemmelser.....	88
	Vedlegg 7 : Landskapsplan	88
	Vedlegg 8 : Vei	88
	Vedlegg 9 : Intervju med Mette Moe Olsen og samtykkeerklæring.....	88
	Vedlegg 10: Plankart Vertikalnivå1	88

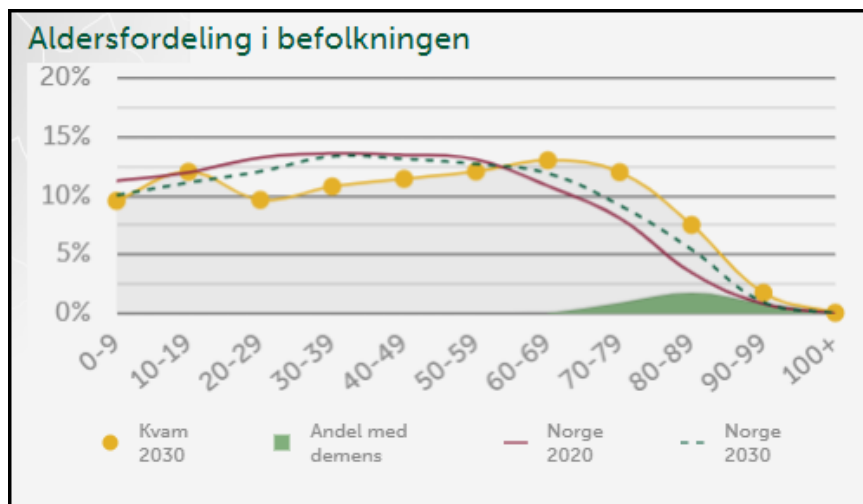
1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for oppgaven

Vi lever lengre enn det vi gjorde før. Ifølge Statistisk sentralbyrå har forventet levealder siden 2000 og frem til 2020 økt fra 81,38 år til 84,89 år for kvinner, og fra 75,96 år til 81,48 år for menn (Statistisk sentralbyrå, 2021). Blant de aller eldste er det mange som har diagnosen demens. I aldersgruppen 90 år og eldre, anslås det at hele 48,1% har diagnosen (FHI, 2021). I forbindelse med eldrebølgen som er blitt forespeilet forventes det at stadig flere vil få diagnosen. På landsbasis var det i 2020 101.118 personer med demens, og det anslås at dette tallet vil fordobles innen 2050 (Aldring og helse, u.d.). For å kunne håndtere det, trengs det et godt tjenestetilbud til denne pasientgruppen. Et forslag til å løse tilbudet er demenslandsbyer. Demenslandsbyer er et nytt konsept i Norge, og det finnes få eksempler (Kristiansand kommune, 2020) (Bærum, Kommune, 2021). Inspirasjonen til de eksisterende demenslandsbyene i Norge, er i stor grad hentet fra Nederland. Tanken om en demenslandsby er at personer med diagnosen skal kunne fortsette å leve sine liv, på et avgrenset og trygt område. Der skal de ha tilgang på tjenester man trenger i hverdagen, som for eksempel butikker, kafe, bakeri, frisør osv. I tillegg skal det legges til rette for sosiale og kulturelle møtesteder, og et uteområde som inviterer til aktivitet året rundt. Det er viktig at det planlegges for involvering fra lokalsamfunnet, slik at nærmiljøet kan være med å skape innhold i demenslandsbyen (Thiis-Evensen, 2019). Dette beskrives nærmere i kapittel 4.5.

I 2030 forventer Kvam herad at ca. 3.58% av befolkningen vil ha diagnosen demens. Dette er 1.1% mer enn det vil være i 2030 på landsbasis i Norge (Aldring og helse, u.d.). Etersom gjennomsnittsalderen øker og det blir flere eldre i kommunen, har Kvam herad begynt å jobbe med utbyggingsstrategier for helse og omsorgstjenesten for å imøtekomme de fremtidige behov for helse- og omsorgssektoren (Kvam herad-A, 2019, p. 47). Kommunen ønsker å samlokalisere bo- og hjelpetilbudet til personer med demens i og ved Øysteseheimen og etablere Kvam sin «demenslandsby». Det er satt av et område for en demenslandsby med tilhørende grøntområde i gjeldende kommuneplan. (Kvam herad-B, 2019, p. 17).

Formålet med oppgaven er å utforme et forslag til en detaljreguleringsplan hvor det blir planlagt en demenslandsby i Øystese. Grøntområdet skal være universelt utformet og det er lagt vekt på at grøntområdet vil være et felles område for det nye bygget og det allerede eksisterende sykehjemmet «Øysteseheimen» som ligger like ved. Det skal i tillegg prosjekteres en adkomstvei og parkeringsplasser. Til slutt skal vi legge frem en detaljreguleringsplan.

Figur 1 Utklipp hentet fra demenskartet.no. Viser statistikk over hvor mange som vil antatt ha demens i Kvam, sammenlignet med Norge i 2030. (Aldring og helse , u.d.)

Figur 3 Utklipp hentet fra demenskartet.no viser statistikk over hvor mange som vil antatt ha demens i Kvam i 2030. (Aldring og helse , u.d.)

Figur 2 Utklipp hentet fra demenskartet.no viser statistikk over hvor mange som vil antatt ha demens i Norge i 2030. (Aldring og helse , u.d.)

1.2 Problemstilling

I planprogrammet er det lagt frem at etablering av demenslandsby vil være et aktuelt tema i områdeplanen til Øystese. Vi skal lage en detaljreguleringsplan av en demenslandsby og i tillegg ønsker vi å besvare følgende problemstilling:

Hovedproblemstilling:

Hvilke elementer utgjør en norsk «demenslandsby»?

Underproblemstilling:

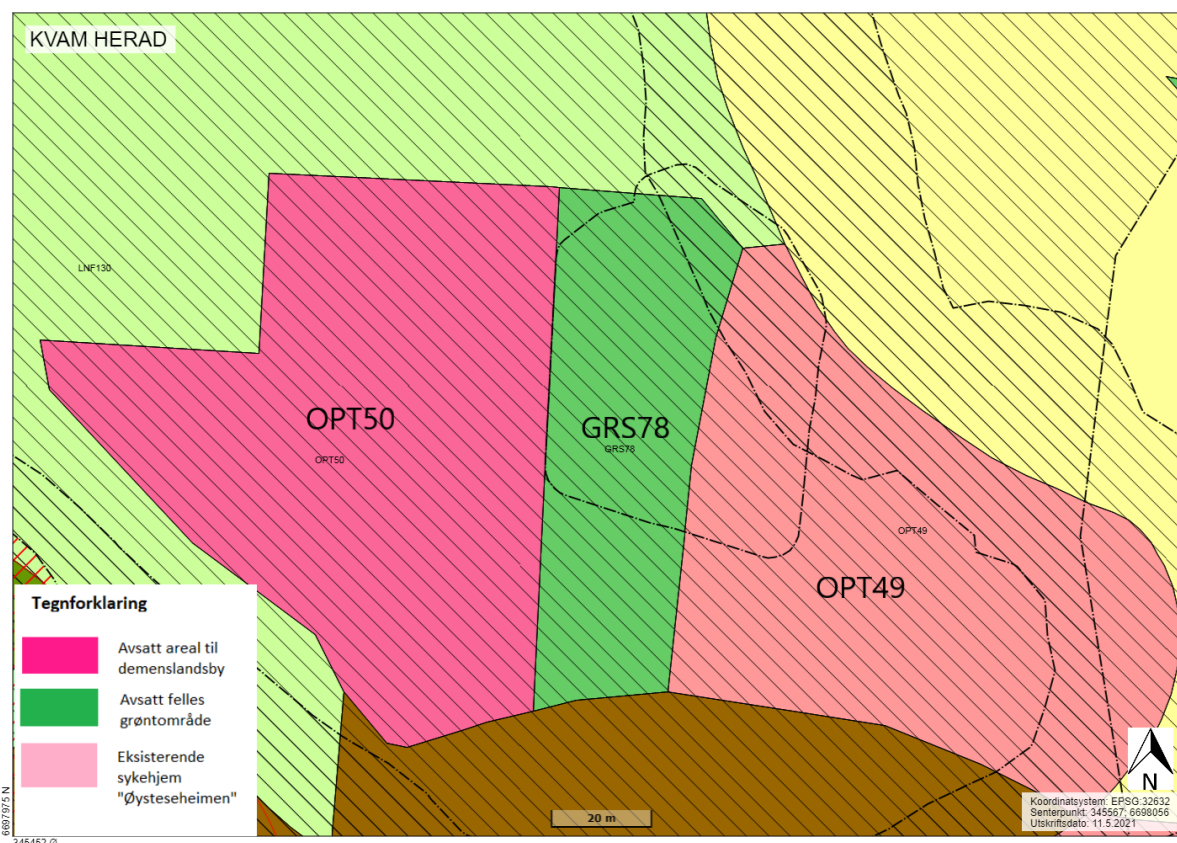
Prosjekttere en funksjonell adkomstveg, avkjørsel til parkeringsplass og snuplass i riktig dimensjoneringsklasse innenfor avgrenset planområdet.

1.3 Avgrensning av oppgaven

Demenslandsby som konsept er relativt nytt i Norge, og det er derfor få eksempler å ta utgangspunkt i når man skal definere hva en norsk demenslandsby skal inneholde av kvaliteter. Konseptet demenslandsby er nytt i Norge og det er dermed lite grunnlag for å definere hva en norsk demenslandsby skal inneholde av kvaliteter. Konseptet har hentet inspirasjon fra Nederland, hvor det er plassert demenslandsbyer i større byer som kan by på flere kvaliteter enn det man kanskje kan i Norge. En må oversette konseptet til norske forhold og tilpasse kvalitetene etter hvor man geografisk skal plassere demenslandsbyen.

Demenslandsbyen vi har i dag, finner vi i Bærum kommune som er en større kommune enn Kvam. Gruppen har derfor avgrenset hvilke kvaliteter det er planlagt for i denne oppgaven.

For å avgrense omfanget av oppgaven har vi holdt oss til Kvam herad sin kommuneplan, arealdel 2019-2030. Her har kommunen satt av et område for utviding av det allerede eksisterende sykehjemmet “Øysteseheimen” og område er satt av til en framtidig demenslandsby (Kvam herad-A, 2019). I denne oppgaven har vi fokusert på å utforme et forslag til en detaljreguleringsplan av område tenkt for en «Demenslandsby» som er tilpasset lokalsamfunnet i Øystese.

Figur 4 Utklippet viser avsatt areal og er hentet fra (Geoinnsyn, u.d.).

I denne oppgaven skal demenslandsbyen passe inn i Øystese, og må tilpasses deres behov. Det gjøres en vurdering av hvilke kvaliteter og goder som er ønskelig å ha i en demenslandsby, men det legges ikke vekt på arkitektoniske valg og løsninger ved selve bygningen. Det er gjort et arealoverslag for å danne et omtrentlig fotavtrykk av bygget.

Det ble vurdert i arealoverslaget å planlegge for et svømmebasseng, men ettersom Øystese har fått det nye Hardangerbadet ble forslaget lagt bort. Hardangerbadet ligger bare 5 minutter unna planområdet og kan benyttes av beboerne. Det ble gjort en vurdering om dagligvarebutikk skulle være med i arealoverslaget, men ettersom Øystese er et tettsted med flere dagligvarebutikker i nærheten ble det forslaget vurdert som urealistisk.

For å begrense omfanget av oppgaven er det blitt prosjektert en adkomstvei og en avkjørsel til parkering innenfor avgrenset planområde. Det er ikke dimensjonert overvannløsning, plan som viser nedfallsområder, og overvannet skal behandles naturlig og lokalt.

1.4 Oppbygging av oppgaven

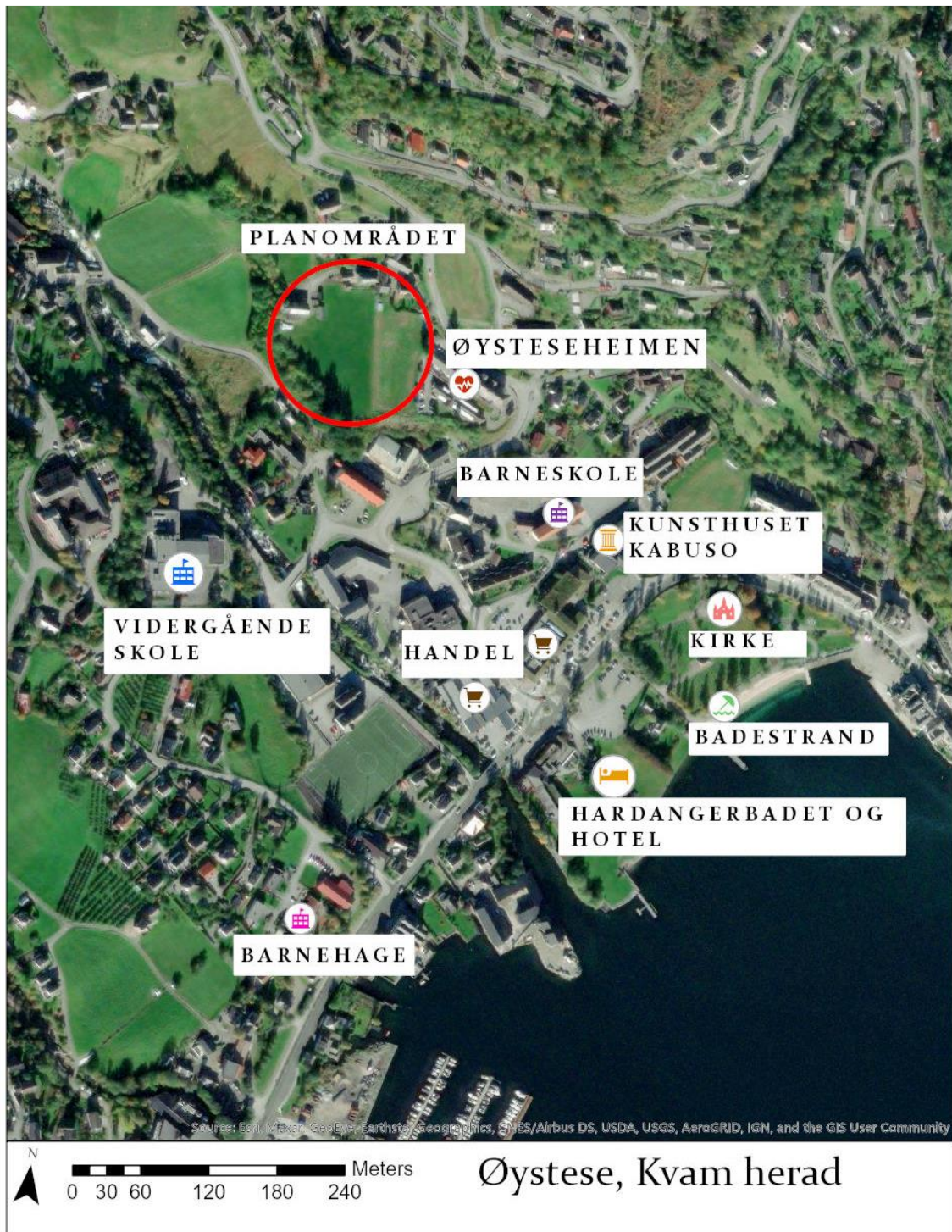
Kapittel 1 introduseres tema og bakgrunn for oppgaven. Kapittel 2 beskriver planområdet, kapittel 3 beskriver valg av metode og i kapittel 4 presenteres teorigrunnlaget for oppgaven. I kapittel 5 drøftes skisser og det endelige plankartet og videre i kapittel 6 drøftes det endelige resultatet. Til slutt i kapittel 7 kommer en konklusjon av planforslaget.

2.0 Planområdet

2.1. Beskrivelse av område

2.1.1 Øystese sentrum

Tettstedet Øystese ligger langs Hardangerfjordvegen i Kvam herad, ca. 1,5 times kjøretur øst for Bergen. I 2018 hadde Øystese 2.054 innbyggere (SSB, 2018). Sentrumsområdet i Øystese er spredt og bærer preg av næringsliv blandet med industri som gjør at området er lite sammenhengende. Planområdet og fasiliteter som er i Øystese er vist på bildet under. Se vedlegg 1 for større bilde.

Figur 5. Planområdet (rød sirkel) og andre fasiliteter i Øystese. Laget i ArcGIS Pro (2021)

2.1.2 Planområdet

Planområdet ligger på et platå med fin utsikt mot sør, der man ser rett mot Folgefonna og Hardangerfjorden. Det er til sammen 6,3 dekar og består av to eiendommer med gårds- og bruksnummer 44/791 og 44/743 (Kvam herad-A, 2019). Øst for planområdet ligger Øysteseheimen sykehjem. Nord for området ligger det et våningshus, og forskjellige landbruksbygninger til ulikt bruk. Langs vest og sørsiden er det et svært bratt parti, med varierende vegetasjon. Vest for planområdet går det en traktorvei, som fører ned til Øysteseelven. Planområdet ligger innenfor fem minutters gangavstand fra Øystese sentrum, se vedlegg 2.

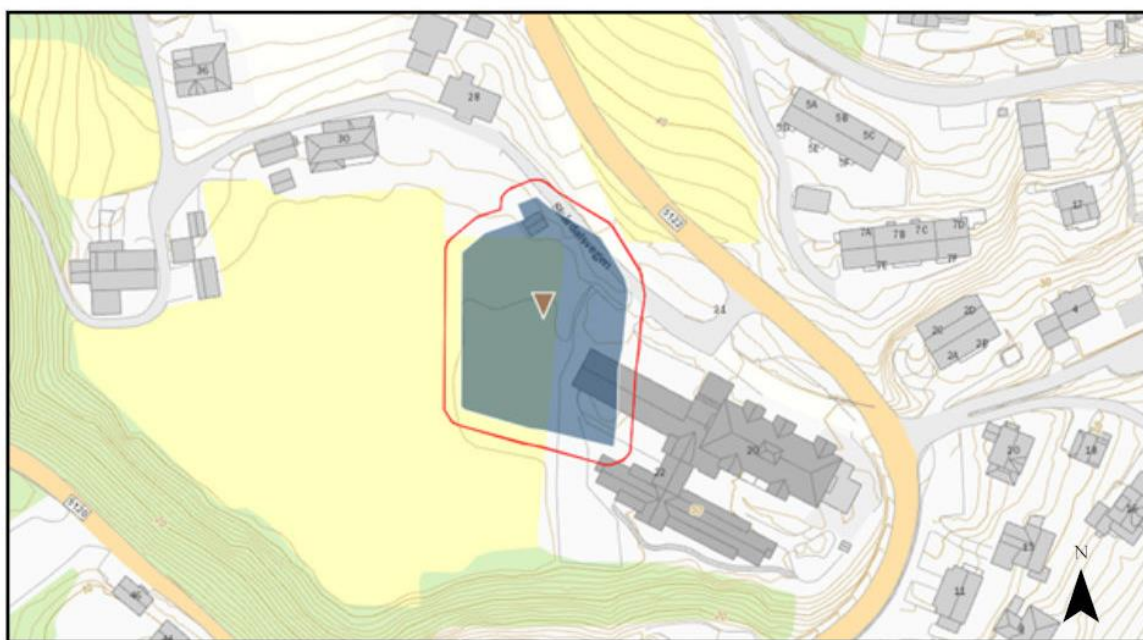
Figur 6 Bilder over viser planområdet og utsikten som kan sees derifra. Foto: Siren Hansen Folgerø (2021)

2.1.3 Registreringer i planområdet

I dette delkapittelet presenteres registreringer som er funnet på planområdet.

2.1.3.1 Kulturminner

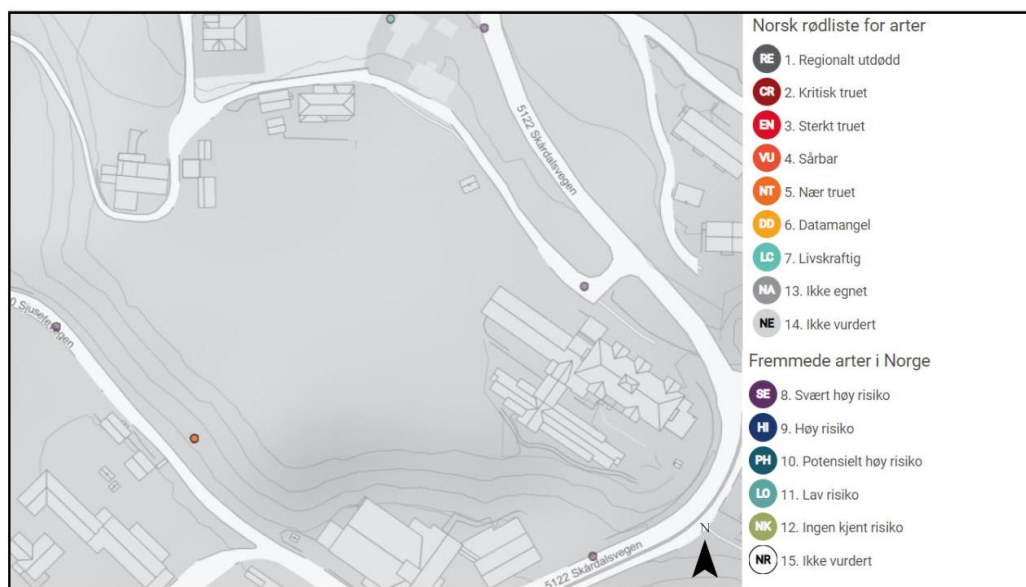
Det ligger et kulturminne på planområdet, se figur 5. Kulturminnet er et gammelt kirkested, der det tidligere skal ha stått en stavkirke, datert tilbake til middelalderen. Kirken ble revet i 1868, og kirkestedet ble da flyttet ned til en flate ved fjorden (Vestland fylkeskommune). Der ble det bygget en ny kirke, som brukes i dag. Da stavkirken ble revet, ble det gjort funn i grunnen under; en mynt og fem brakteater (Riksantikvaren, u.d.). Den gamle kirkegården har status som automatisk fredet etter kulturminnelovens § 4. At kulturminnet er automatisk fredet vil si at det er fredet direkte etter lov, uten et særskilt vedtak (Riksantikvaren, u.d.).

Figur 7 Her vises plasseringen til gamle Øystese kirkested (Vestland fylkeskommune, u.d.)

2.1.3.2 Naturmangfold

Det er ingen kritisk eller sterkt truede arter registrert i området. I den bratte skråningen sør for planområdet er det gjort funn av soppen svartnende kantarell. I norsk rødliste er denne soppen i kategorien NT, nær truet. Ellers er det gjort funn av noen fremmede arter rundt planområdet. Plantene hagelupin og parkslirekne er begge i kategorien SE, svært høy risiko. Det jobbes med å hindre spredning av plantetyper i denne kategorien (Artsdatabanken , u.d.).

Figur 8 Punktene i kartet viser funn av ulike arter (Artsdatabanken , u.d.).

2.1.3.3 Landbruk

Planområdet er i dag et jordbruksareal i klassen fulldyrka jord. Fulldyrka jord vil si at arealet er «dyrka til vanlig pløyedybde og som kan nyttes til åkervekster eller til eng, og som kan fornyes ved pløying» (Statistisk sentralbyrå, 2017). Ved bygging av nye prosjekter prøver man å unngå å bygge ned jordbruksarealer, ettersom kun 3% av Norges areal er jordbruksareal. Det er derfor viktig med et sterkt jordvern, for å sikre muligheten til å dyrke mat på egen jord også i fremtiden (Regjeringen, 2018). At planområdet er omdisponert til utbygging i KPA, blir av kommunen forsvart med at det blir sett på som en nødvendighet med tanke på andre viktige samfunnsinteresser. Kommunen viser også til et arealregneskap, se tabell 1 og 2, som viser at den gjeldende kommuneplanen tilbakefører større areal til LNF område, enn det den omdisponerer fra dyrka mark til utbyggingsområde. Nedbyggingen av dette jordbruksarealet blir derfor vurdert som forsvarlig (Kvam herad-A, 2019, p. 30). For å se oversikten for markslag som finnes på planområdet, se vedlegg 3.

Totalt foreslått omdisponert til nye byggeområde (daa)	
Fylldyrket	110
Overflatedyrket	68
Innmarksbeite	18
Sum	196

Tabell 1. Arealregnskapet er hentet fra planomtalen til Kvam herad sin kommuneplan (Kvam herad, 2019, p. 30) (Kvam herad-A, 2019, p. 30)

Tilbakeført fra andre formål til LNF	
Fulldyrket	138
Overflatedyrket	86
Innmarksbeite	87
Sum	311

Tabell 2. Arealregnskapet er hentet fra planomtalen til Kvam herad sin kommuneplan (Kvam herad, 2019, p. 30) (Kvam herad-A, 2019, p. 30).

2.2 Planforhold

2.2.1 Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel

2019-2030 (KPA) for Kvam ble vedtatt 8. oktober 2019.

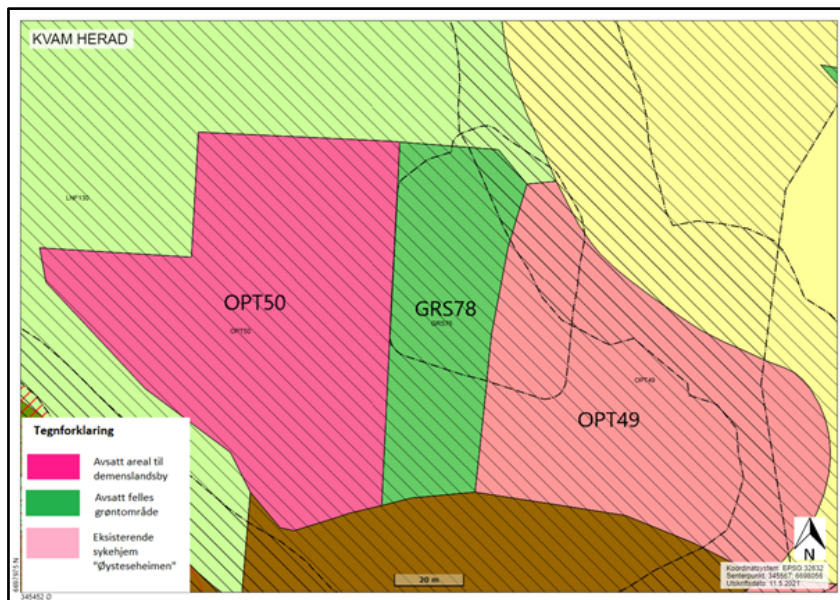
Hovedmålet til Kvam herad er å: **«vidareutvikla eit pulserande og sjølvstendig regionsenter som knyter saman Hardanger og Bergensregionen»** (Kvam herad-A, 2019, p. 8). Som nevnt tidligere er det i plankartet satt av et område som er tiltenkt en fremtidig demenslandsby som del av utviding av

Øysteseheimen. Det er OPT50 og GRS78 som utgjør planområdet i denne oppgaven (Kvam herad, 2019, p. 48).

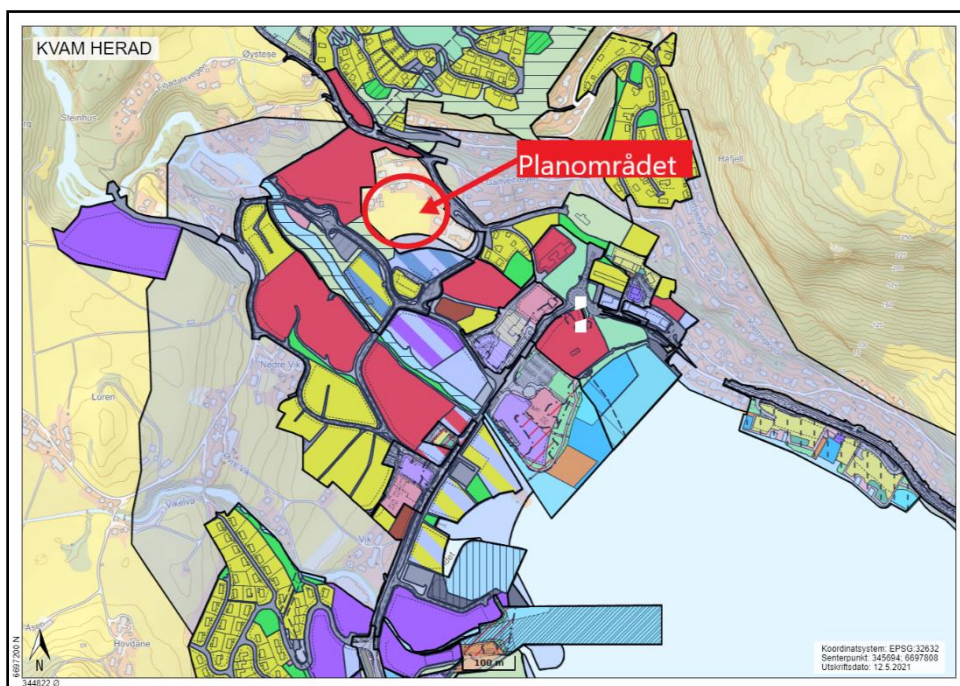
Det blir slått fast i plan og bygningsloven (2008, § 11-7 nr. 3) at grønnstruktur er et nytt arealformål som skal ta for seg sammenhengende område som er preget av vegetasjon. Formålet er å øke tilgjengelighet til grøntområder, samtidig som man sikrer viktige landskapselementer og godt lokalklima (Kvam herad-A, 2019, p. 55).

2.2.2 Gjeldende reguleringsplan

Planområdet har ingen gjeldende reguleringsplan. Arealet som omkranser planområdet er i all hovedsak regulert, som figur 10 og 11 illustrerer.

Figur 9 Utklipp hentet fra (GeoInnsyn, u.d.), Kvam herad gjeldende kommuneplan.

Figur 10 Utklippet er hentet fra gjeldene reguleringsplan (Kvam herad, 2019), GeoInnsyn.. Det er satt ring rundt planområde. Bildet er lagt ved som vedlegg 4.

Figur 11 Hentet fra ABO Plan & Arkitektur sitt framlegg til planprogram 26.04.2021 og planområdet blir vist som det gule arealet ved pilen. (ABO Plan & Arkitektur, 2021)

2.2.3 Kommende reguleringsplan

Kvam herad ønsker å utvikle sentrumsområdet i Øystese, og i den forbindelse utvikler ABO Plan & Arkitektur en områdeplan for Øystese sentrum. Planområdet inngår i denne planen. Formålet med områdeplanen er å legge til rette for en langsiktig utvikling, som skaper arbeidsplasser, verdier og trivsel i Øystese. Det er ønskelig å utvikle de blågrønne sonene, skape møteplasser og tilgjengelighet, og flytte industri som er lokalisert i sentrum til utkanten av sentrumsområdet. Dette er for å få et mer sammenhengende sentrum (ABO Plan & Arkitektur, 2021, p. 3).

3.0 Metode

Dette kapittelet beskriver hvilke metoder som er benyttet for å besvare oppgaven.

3.1 Litteratur og datainnsamling

Det første gruppen gjorde for å sette i gang med prosjektet, var å hente inn informasjon og finne litteratur som er relevant for oppgaven. Faglitteratur, tidligere forskning og pensum fra studiet danner bakgrunnskunnskaper og inspirasjonskilde for dette prosjektet.

Gruppen fikk tildelt grunnkart og høydedata fra ABO, disse består av SOSI-filer som er brukt for å prosjektere i Novapoint og AutoCAD.

3.1.1 Veiledere og håndbøker

For å utforme avkjørsel, adkomstveien, parkering og gangsti etter dagens retningslinjer, har vi benyttet oss av ulike veiledere og håndbøker:

- Håndbok N100 – Veg og gateutforming
- Håndbok N200- Vegbygging, Statens vegvesen, 2018
- Håndbok V121 - Geometrisk utforming av veg- og gatekryss
- Kommuneplanen sin arealdel 2019-2030, føresegner. Kvam Herad. 08.oktober.2019
- Kulturminner i områder vernet etter naturmangfoldloven, M-420| 2015
Miljødirektoratet.
- Tilrettelegging av turveier, løyper og stier, Kultur- og kirkedepartementet. 2008
- Universell utforming, (Asmervik, 2006)
- Veileder for lokalisering og utforming av omsorgsbygg. Veiviseren.no Husbanken
2019

3.1.2 Intervju

For å få et bedre inntrykk av hva en demenslandsby er og hva man må tenke gjennom i planleggingsfasen, har vi intervjuet Mette Moe Olsen. Hun er enhetsleder i Kristiansand kommune, og har vært med i hele prosessen av utviklingen av Strømmehaven.

Intervjuteknikken vi har brukt er et semistrukturert intervju, som er den vanligste formen for intervju (Andersen, 2020). Denne intervjumetoden beskrives som en samtale, der gangen i samtalen er styrt av «forskeren», i denne oppgavens tilfelle er det gruppen (Andersen, 2020). I forkant av intervjuet utformet gruppen en intervjuguide med spørsmål vi ønsket å få svar på. Selve intervjuet foregikk som en samtale der intervjuobjektet fortalte om sine erfaringer, og fikk oppfølgingsspørsmål underveis for å styre samtalen i den retningen gruppen ønsket. Fordelen med et semistrukturert intervju er at det føles ut som en samtale, noe som kan stimulere til mer detaljert og helhetlig svar fra intervjuobjektet. En ulempe med metoden er at samtalen kan spore inn på emner som i etterkant ikke viser seg å være relevante. Dette gjelder spesielt når man skal sammenlikne flere intervjuobjekter, noe som ikke ble aktuelt i denne oppgaven.

3.2 Programvare

Novapoint 21.10

Novapoint er en programvare som tilhører Trimbles BIM-løsning for infrastrukturprosjekter. Den kan brukes til å prosjektere veier, jernbaner, tunneler, broer, vann og avløp. (Trimble, 2021). I denne oppgaven er Novapoint brukt for prosjektering, tegningsproduksjon, innkjørsel/avkjørsel, snuplass og vei.

AutoCAD 2019

AutoCAD er programvare som benyttes til å lage presise 2D- og 3D-tegninger. Autodesk er eier av AutoCAD. AutoCAD fungerer som DAK-plattformen til Novapoint. (Autodesk, 2021). I denne oppgaven er Novapoint og AutoCAD blitt brukt for prosjektering sammen, og modulene som er benyttet er Arealplan og Veg.

Paint 3D

Paint 3D er et tegneprogram som er publisert og eid av Microsoft Corporation (Microsoft, u.å). Bruken av programmet har vært for å sette inn tekst og redigere bilder og kart for å sikre at de blir framstilt med bedre kvalitet. Programmet har også blitt anvendt for å utarbeide illustrasjoner/figurer av studentene.

ArcGIS Pro

ArcGIS Pro er en programvare og er utviklet av Esri. Med ArcGIS Pro kan man visualisere og analysere data, lage 2D kart og 3D-scener (ArcGIS Pro, 2021). ArcGIS Pro bruker de samme kjente grunnleggende konseptene som ArcGIS - kart, lag og basiskart (ArcGIS Pro, 2021). I denne oppgaven har programmet blitt brukt for å lage og vise kart.

3.3 Karttjenester

Karttjenesten Google Maps-Street View er brukt på områder som gruppen ikke har mulighet til å besøke. Her må det bemerkes hvordan tjenestene ikke gir et helhetlig bilde av områdene og gruppen er klar over at bildene kan avvike fra dagens situasjon.

GeoInnsyn

GeoInnsyn er Kvam herad sin nettløsning innen kart- og eiendomsinformasjon. Her har man tilgang på blant annet gjeldene reguleringsplan, kommuneplanens arealdel og eiendomsinformasjon (GeoInnsyn, u.d.).

3.4 Befaring

I startfasen av oppgaven ble det gjennomført en befaring i Øystese for at gruppen skulle få en visuell oppfatning av planområdet og nærmiljøet. Befaringen ga kunnskap om hvilke utfordringer og kvaliteter som finnes på planområdet og rundt. Gruppen fikk dannet seg et bilde av hvordan situasjonen er i dag og hvilke hensyn gruppen må ta når man skal gå i gang med prosjekteringen.

For å få et overblikk over ulike kvaliteter ved ulike sykehjem er det foretatt befaring av Luranetunet Omsorgssenter på Os, Fyllingsdalen Sykehjem og Strømmehaven i Kristiansand. Det ble også i etterkant reist på ny befaring til planområdet i Øystese, for å se hvordan prosjekteringen til gruppen vil samsvare med planområdet.

3.5 Feilkilder

Høydedata som gruppen fikk tilsendt fra ABO er sist oppdatert 08.11.2019. Høydedata er ikke mer 1 ½ år gammel, men det kan alltid være mulige feilkilder om det er utdaterte innmålinger eller målinger som mangler. Det kan også være en feilkilde om det er endringer i forhold som ikke er i databasen.

3.6 Kontaktpersoner

I forbindelse med skriving og veiledning av oppgaven så er det flere kontaktpersoner som har bidratt. For å sikre samarbeid gjennom hele oppgaveskrivingen så har kommunikasjon variert mellom e-post, personlige- og nettbaserte møter.

Veileder for oppgaven er blitt tildelt av Høgskulen på Vestlandet:

- Tonje Margrethe Nordås

ABO Plan & Arkitektur , avdeling på Os:

- Aina Tjosås har vært kontaktperson
- Gretha Rød

4.0 Teorigrunnlag

4.1 Lovgrunnlag

Ved planlegging av en demenslandsby, er det flere lovverk og håndbøker man må følge for at arbeidet skal bli korrekt utført. Noen av de viktigste lovene er Plan- og bygningsloven, Kulturminneloven og Likestillings- og diskrimineringsloven.

4.1.1 Kulturminneloven

Kulturminneloven inneholder de sentrale lovverkene som skal beskytte kulturminner og kulturmiljøer. Fredning er det sterkeste virkemiddelet i loven (Riksantikvaren, 2021). Jf. §1 i Kulturminneloven skal *«Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon (...) vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning»*. Videre blir kulturminner og kulturmiljøer definert slik: *«Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til»* jf. §2 i Kulturminneloven. Når man planlegger utbygging er det viktig at man har en oversikt over kulturminner som befinner seg inne på planområde. Dersom en sak kan medføre inngrep i forhold til kulturminner, skal den legges fram for kulturmyndigheten for vurdering (Miljødirektoratet, 2015). Dersom et kulturminne er automatisk fredet etter §4 i kml, må man planlegge ut fra en sikringssone på fem meter fra ytterste kant på kulturminne, jf. §5 i kml. Det kan være straffbart å fjerne eller ødelegge kulturminner, jf. § 27 i kml.

4.1.2 Plan- og Bygningsloven

«Plan- og bygningsloven fungerer som et verktøy for å ivareta samfunnsinteresser og forvalte våre arealer» (Miljøverndepartementet, 2009). Plan- og bygningsloven gjelder all form for aktiviteter og virksomheter som er knyttet til fast eiendom og for alle “tiltak” i hele landet (Lovdata, 2019). For at landets arealer skal bli brukt på en effektiv og fornuftig måte er grundig arealplanlegging viktig. Loven har en plandel og en byggesaksdel.

I plandelen er det regler om hvordan statlige arealplaner, regionale planer, kommunale- og reguleringsplaner behandles og hvilke virkninger de har for nåtidens og fremtidens utnyttelse (Lovdata, 2019)

I byggesaksdelen finner man bestemmelser om når det kreves søknad og tillatelse for å kunne utføre bygg, anlegg og andre tiltak, jf. Plan- og bygningsloven §§20-1 til 20-9.

I Plan- og bygningsloven finner man forskrifter, med veiledninger som er med på å sikre at alle bygg kan brukes til sitt forutsatte formål og at det i ferdige bygg er tilrettelagt gode bruksmuligheter for orienterings- og bevegelseshemmede (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Planavdelingen, Juni 2017). I byggesaksdelen finner man bestemmelser om når det kreves søknad og tillatelse for å kunne utføre bygg, anlegg og andre tiltak, jf. Plan- og bygningsloven §§20-1 til 20-9.

I Plan- og bygningsloven finner man forskrifter, med veiledninger som er med på å sikre at alle bygg kan brukes til sitt forutsatte formål og at det i ferdige bygg er tilrettelagt gode bruksmuligheter for orienterings- og bevegelseshemmede (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Planavdelingen, Juni 2017).

I Plan- og bygningsloven finner man forskrifter, med veiledninger som er med på å sikre at alle bygg kan brukes til sitt forutsatte formål og at det i ferdige bygg er tilrettelagt gode bruksmuligheter for orienterings- og bevegelseshemmede (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Planavdelingen, Juni 2017).

Plan- og bygningsloven angir blant annet bestemmelser for universell utforming og reguleringsplan. Det er kommunen som har planmyndighet og er dermed hovedaktør for planlegging og disponering av arealene i kommunen. Plan- og bygningsloven gir hver kommune et godt og fleksibelt verktøy for å identifisere og fremme de gode løsningene og for universell utforming. Jf. §1-1 femte ledd, er universell utforming lovfestet, og må legges til grunn i planleggingen og i det enkelte byggetiltak. Dette skaper et plansystem, hvor man tar hensyn til universell utforming fra nederste til øverste plannivå, også i byggefasen (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Planavdelingen, Juni 2017).

4.1.3 Likestillings- og diskrimineringsloven

Lov 16. juni 2017 nr. 51 om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskriminering) trådte i kraft 1.januar 2018. Det vises til i formålsparagrafen at loven skal «fremme likestilling og hindre diskriminering» jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 1-1. I § 1-1 første ledd blir det listet opp en rekke diskrimineringsgrunnlag, hvorav funksjonsnedsettelse og alder er blant dem. Det blir i forarbeidene trukket frem hvordan funksjonshemming ikke betegnes som en egenskap ved individet, men fremtrer i møte mellom samfunnet og individet (Ballangrud & Søbstad, 2021, p. § 17). Likestillings- og diskrimineringsloven § 2 første ledd angir at loven gjelder på alle samfunnsområder. I medhold til lovens virkeområde så gjelder loven eksempelvis for boligsektoren og offentlig tjenesteyting (Ballangrud & Søbstad, 2021, p. § 2).

Plikten til universell utforming er gitt som følgende «*med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene*» jf. § 17 andre ledd. Her slår forarbeidene fast at det er de menneskelige skapte forholdene som skal tilrettelegges for universell utforming og dette spenner over bygg, anlegg og uteområder som rettet mot allmennheten (Prop. 81 L(2016–2017), p. 324). Det går fram av forarbeidene at med begrepet «allmenheten» så innebærer dette at virksomheten er publikumsrettet og at virksomheten er rettet mot enhver (Prop. 81 L(2016–2017), p. 199). Brudd på plikten til å sikre universell utforming jf. § 17, blir etter likestillings- og diskrimineringsloven § 12 regnet som diskriminering.

4.2 Universell utforming

Universell utforming er utforming av områder som er tilrettelagt for alle uansett hvilke forutsetninger en person har. Området skal kunne brukes av flest mulig da det gir en økt deltakelse av et område og likestilling (Veileder Universell Utforming, 2017). Man må skape gode funksjonelle, estetiske, og likeverdige løsninger uavhengig om man er gammel, ung eller har nedsatt funksjonsevne. Om man planlegger etter denne tankegangen oppnår man en helhetlig utforming, og man unngår tilleggs løsninger som kan virke stigmatiserende. Denne tankegangen er viktig å ha under hele planleggingen og jo tidligere man anvender den, desto bedre løsninger vil man oppnå. Ved å planlegge en felles løsning, istedenfor flere særløsninger i tillegg til de ordinære løsningene, vil det som regel også bli rimeligere. For å oppnå at hele befolkningen skal ha de samme mulighetene, bør man ta hensyn til og planlegge etter de som har mest omfattende behov for tilrettelegging av det fysiske miljøet. En vil da ende opp med et bedre resultat for alle (Asmervik, 2006, p. 12).

4.2.1 Grøntområde med universell utforming

For at et uteområde skal være universelt utformet, er det viktig at underlaget på gangvei er jevne og trinnfrie. Et jevnt og fast underlag vil kunne forhindre stumpekanter og at hjulene til blant annet rullestoler og rullatorer ikke synker ned i bakken eller kjører seg fast. Underlaget bør være sklissikkert, dvs. at ved både tørr og vått underlag vil det ikke bli uforholdsmessig glatt som kan føre til fall. Noen eksempler på et fast, sklissikkert og jevnt dekke er asfalt, steinmel, kostet betong og granittheller. Mønster og striper kan virke urolig og kan være vanskelig å tolke for personer med demens (Nasjonalforeningen for folkehelsen A, 2021). Derfor vil det være best med et underlag som er ensfarget. For å holde dekket fritt for snø og is på vinterhalvåret er varmekabler under dekket en mulighet, men er ikke nødvendig.

Figur 12 Eksempel på avgrenset gangsti med et jevnt underlag.
Foto: Ingvild Gjerdshj. Hentet fra: TV 2 (2020)

Gangtilkomst til et uteområde med krav om universell utforming skal som sagt være trinnfri. Stigning av ulike gangapartier skal være begrenset av hensyn til brukere av rullestol og rullator (Direktoratet for byggkvalitet, u.d.).

I uteområdet er det også viktig med tydelig, men naturlig avgrensning mot sideareal for at det ikke skal oppstå forvirring av hvor man kan bevege seg i området. Avgrensning av gangvei med kantstein vil redusere behovet for andre ledelinjer (Holthe & Andersen, 2019). En person med demens kan ha vanskelighet med å oppfatte og planlegge hvordan de skal flytte seg og/eller rullatoren sin om de møter en annen person på gangstien. For at det skal være lettere for to personer med rullator eller rullestol å passere hverandre vil det være nødvendig med en gangsti som er 180 cm i bredden (Holthe & Andersen, 2019).

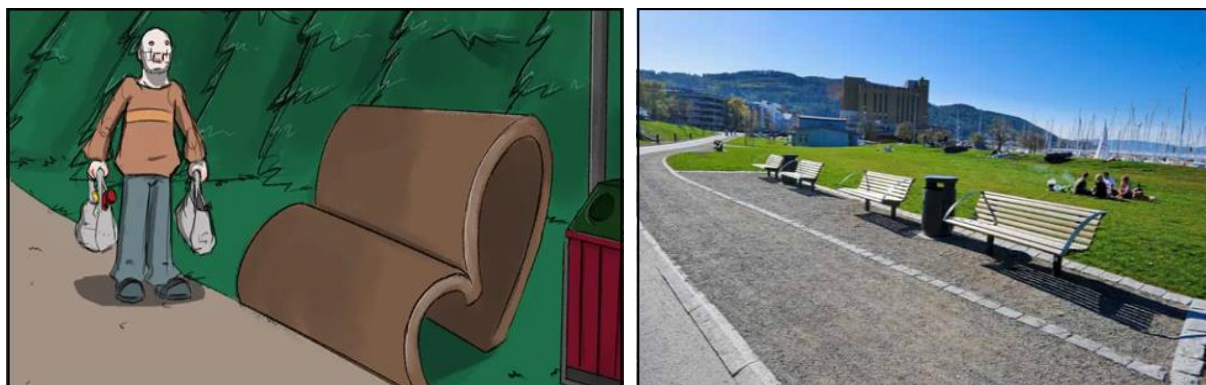

Figur 13 Eksempel på en trinnfri adkomst til fortau fra overgangsfelt. Fotgjengerovergangen i krysset Albums gate og Hauges gate. Foto: Drammen kommune (2020)

Figur 14 Bilde av hvordan fotgjenger med rullator enkelt og trygt kommer seg opp og ned av fortauet til gateplan (Drammen kommune, 2020)

Noe annet å tenke på er hva som er nødvendig av belysning. Det er krav til belysning for å gjøre gangstiens avgrensning mot området rundt synlig når det er mørkere ute (Direktoratet for byggkvalitet, u.d.). Det er viktig at det er tilgang til flere sitteplasser langs gangveien, slik at man har muligheten til å hvile underveis. Sitteplasser må være utformet slik at det er enkelt å forstå funksjonen av den. Benker uten armlene i et nytt design kan fort bli uforståelig for personer med demens (Nasjonalforeningen for folkehelsen A, 2021).

Figur 15 Benken på bildet kan oppleves som lite gjenkjennelig for mennesker med demens (Nasjonalforeningen for folkehelsen A, 2021)

I en hage som skal være tilpasset personer med demens, er det viktig at de skal kunne gå fritt uten følge og uten å gå seg bort og da vil inngjerding av området være nødvendig (Holthe & Andersen, 2019). Inngjerdingen må utføres på en måte som gjør at man ikke føler seg innestengt, men som et sted der man ønsker å være og føler seg trygg (Holthe & Andersen, 2019). Høyden på inngjerdingen er avgjørende for at beboerne ikke kan klatre ut fra området. Sikringen kan skje ved bruk av for eksempel rekkverk, gjerde, tett vegetasjon eller en kombinasjon av disse. I byggeteknisk forskrift, TEK17, er standardhøyde på rekkverk satt til 1,2 m der nivåforskjellen er over 10 m og 1,0 m der nivåforskjellen er under 10 m. I en demenslandsby bør likevel gjerder og rekkverk være høyere enn dette for at det skal forhindre fall og klatring (Direktoratet for byggkvalitet, u.d., pp. § 12-15. Utforming av rekkverk). Figur 17 viser et eksempel fra demensavdelingen ved Fyllingsdalen sykehjem, der de har måttet ettermontere glassrekkverk utenpå det opprinnelige rekkverket for å forhindre klatring. Dette er også gjort andre steder på området.

4.2.2 Sansehager

En sansehage blir definert som et uteareal som er tilrettelagt for personer med demens og gir dem mulighet for å oppholde seg i frisk luft med naturlige omgivelser (Berentsen, et al., 2007, p. 8). Når besøkende bruker sansehager så stimuleres sansene; smak, berøring, lukt, hørsel og syn. Som følge av at personer med demens ofte må flytte fra hjemmet sitt og bo i en type spesialbolig, medfører dette at de mister kontakten til nærområdet sitt, roller og vaner fra tidligere liv blir borte (Asmervik, 2006, p. 70). En sansehage kan være et sted for ro, sansestimuli og sosialt samvær. Her kan man tilrettelegge for fysiske utfordringer og aktiviteter, som kan hjelpe personer med demens til å opprettholde sine ferdigheter (Berentsen, et al., 2007, p. 12).

Selve beplantingen i hagen bør utføres slik at beboerne har lett tilgang til å ta på trærne og buskene og gjerne med kort avstand fra gangveien. Det blir anbefalt å undersøke hvilke beplantninger som skal dyrkes ettersom personer med demens kan med anledning spise hvilken som helst plante uten å vurdere om den er giftig (Berentsen, et al., 2007, p. 77). Ved valg av bærbusker så bør det unngås busker med torner. Frukten og bærene fra hagen kan brukes til matlaging som blant annet syltetøy eller andre matretter ettersom smak og dufter kan vekke minner hos beboerne. Dette kan bli til en aktivitet som i tillegg til å være hyggelig, også kan være realitetsorienterende. Med dette så menes det at beboerne følger variasjonene til årstidene og at innhøsting forteller dem at det er høst (Berentsen, et al., 2007, p. 137). Det å delta i hagearbeidet er også en måte å holde beboerne i fysisk aktivitet.

Opphøyde bed inviterer beboerne til å delta og bidra med hagearbeidet. Slike bed kan være et opplevelsesrikt element i hagen og gjør at rullestolbrukere og andre som ikke kan bøye seg får tilgang til å oppleve plantene (Holthe & Andersen, 2019).

Figur 16 Utformingen av bedet ligner nesten på et bord ved at det er plass til å beinene under og dette kan gjøre at man sitter behagelig. Bildet: Marisa Coyne (2019)

Ifølge Berentsen og kollegaer (2007) anbefales det at gangveien i en sanseshage utformes som en runde som leder tilbake til startpunktet, og at gangveien førere de demente innom alle de ulike stedene som finnes i hagen. Dette begrunnes med at mange demente ikke er i stand til å vurdere konsekvenser og har vanskelig for å ta valg. I tillegg kan de ha vansker med å orientere seg, og kan lett miste retningssansen. Veier som ender opp i intet gjør gjerne at de stopper helt opp og blindveier bør derfor unngås (Berentsen, et al., 2007, p. 57 og 58).

Figur 17 Bildet viser en sti som ender til intet. Fyllingsdalen sykehjem. Foto: Oda Helene Abelsen Aanderaa (2021)

Figur 19 viser et eksempel der veien ender opp ved et gjerde.

4.3 Overvannshåndtering

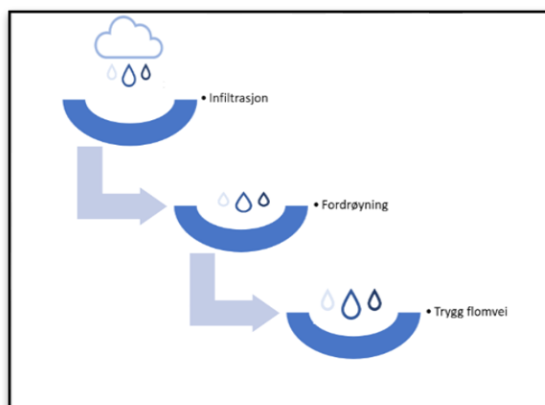
En annen utfordring som må tas hensyn til er overvann. Overvann blir beskrevet som vann fra snøsmelting og nedbør som renner av på overflaten (Lindholm, et al., 2008, p. 30). Mye av nedbøren infiltrerer ned i grunnen, mens det som ikke infiltreres, renner bort på overflaten som overvann. Overvannet kan man se på tak, veier, og andre tette flater (Ødegaard, 2014, p. 344)

Som følge av klimaendringer er det forventet at Norge i årene fram mot 2100 vil oppleve mer nedbør (Miljødirektoratet, 2020). I Norge har årsnedbøren siden år 1900 økt med ca. 18% og det er forventet at forekomsten av kraftig nedbør vil øke både i hyppighet og intensitet i årene som kommer (NVE, 2020). Disse endringene i klimaet gjør at det blir ekstra viktig å ha gode løsninger på hvordan man skal håndtere overvannet.

Håndtering av overvann må derfor utføres på en kontrollert måte ettersom det er store krefter i vann. Formålet med håndtering av overvann er å unngå store skader på infrastruktur og miljø. I tillegg til å ivareta sikkerheten, kan man bruke overvannet som en ressurs. Ved å benytte seg av åpne løsninger, håndteres overvannet naturlig samtidig som det har positiv effekt på både natur og miljø. Blågrønne elementer er også med på å skape trivsel i byrommene (Miljødirektoratet, 2019). En strategi som betegnes om god tilnærming for å håndtere overvann er treleddstrategien, som er vist på figuren nedenfor.

Det er tre ulike grupper som deles inn basert på mengden nedbør som skal håndteres (Miljødirektoratet, 2019, p. 36).

1. Forsinket avrenning gjennom infiltrasjon
2. Forsinket avrenning gjennom fordrøyning
3. Trygg avledning til resipient

Figur 18 Figuren illustrer hvordan treleddstrategien fungerer og hvordan strategien består av følgende tre ledd: infiltrasjon, fordrøyning og trygge flomveier. Figur er laget av student i Paint 3D og gjengitt etter Lindholm et al. (2008, p. 8) og NOU (2015, p.

Bak strategien er det lagt til grunn at vannet skal i første ledd håndteres lokalt og ved hjelp av infiltrasjon. Det resterende overvannet skal videre til et anlegg som fordrøyer avrenningen. Dersom avrenningsmengdene overstiger kapasiteten til infiltrasjons og fordrøyningsanleggene, så skal vannet avledes på en trygg måte til egnet resipient (NOU 2015: 16, p. 67).

En måte for å håndtere overvannet lokalt er regnbed. Regnbed blir beskrevet som «en beplantet forsinking i terrenget» og utformingen kan ligne på et blomsterbed (Braskerud & Paus, 2016, p. 1). Et viktig kjernepunkt med regnbed er hvordan vegetasjon kan plantes rundt det oppsamlede vannet. Denne vegetasjonen kan bidra til at rekreasjonsverdien i nærmiljøet ved regnbedet øker (Ødegaard, 2014, p. 368). En måte for å håndtere overvannet lokalt er regnbed. Regnbed blir beskrevet som «en beplantet forsinking i terrenget» og utformingen kan ligne på et blomsterbed (Braskerud & Paus, 2016, p. 1). Et viktig kjernepunkt med regnbed er hvordan vegetasjon kan plantes rundt det oppsamlede vannet. Denne vegetasjonen kan bidra til at rekreasjonsverdien i nærmiljøet ved regnbedet øker (Ødegaard, 2014, p. 368).

4.4 Vei og parkering

Ved planlegging av vei er det en del utformingskrav man må følge. Disse kravene settes av Vegdirektoratet som utformer Statens Vegvesen sine håndbøker. Håndbøkene er delt inn i to nivåer, og er enten normaler og retningslinjer, eller veiledere. Normaler og retningslinjer inneholder de viktigste og strengeste kravene som er hjemlet i lovverk. Veilederne utfyller normalene og retningslinjene med fagstoff og en mer detaljert beskrivelse om hvordan de skal brukes (Statens vegvesen, 2019).

Ulike veityper har ulike krav til geometrisk utforming. Kravene i normalen styres av tre faktorer: vegens funksjon, dimensjonerende trafikkmengde og fartsgrense (Statens vegvesen, 2019).

Dimensjonering

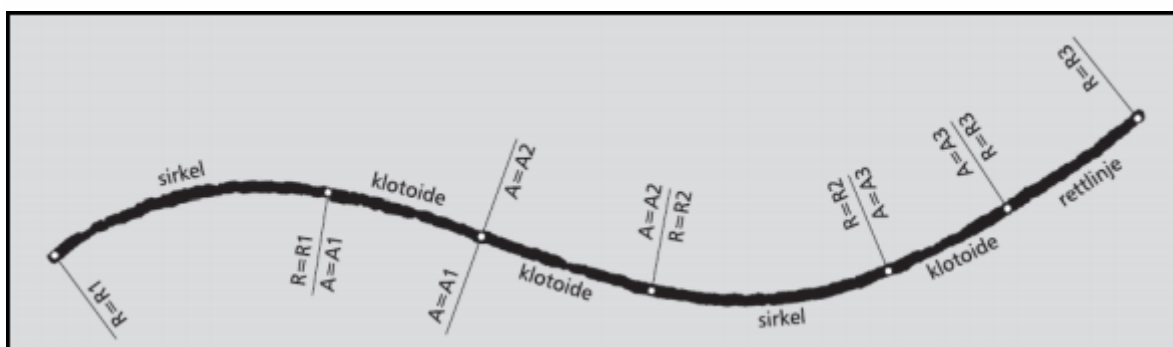
I Statens vegvesen sine håndbøker, kan man finne ut hvilken dimensjoneringsklasse avkjørselen og adkomstveien skal dimensjoneres for. Som nevnt tidligere regnes den ut fra trafikkmengde (ÅDT) og fartsgrense. Ved valgt dimensjoneringsklasse gir dette føringer videre for hvordan

vegens linjeføring og geometri skal være, krav til krysstype og hvordan man skal dimensjonere for de myke trafikantene (Statens vegvesen, 2019, p. 30). En må også velge dimensjonerende kjøretøy, og gjøre en helhetlig vurdering av fremkommeligheten til valgt kjøretøy for å kunne velge dimensjoneringsklasse (Statens vegvesen, 2019, p. 98).

Linjeføring/geometri

Når en skal konstruere veiens horisontalkurvatur, brukes elementer som sirkel, rettlinje og klotoide om en annen (Vegdirektoratet, 2019, p. 25). Ved bruk av rette linjer oppnår man god sikt, og muligheter for forbikjøring. Dersom det blir en for lang strekning med rett linje, kan det bli vanskelig å vurdere fart og avstand til møtende kjøretøy, og en kan bli blendet av motgående kjøretøy. I henhold til håndbok V120, anbefales det å dimensjonere for svakt krummende kurver, fremfor lange rette linjer (Vegdirektoratet, 2019, p. 26).

En oppnår også god optisk ledning, dersom man dimensjonerer med sirkelbuer med jevn krumning. Dersom man dimensjonerer en vei bestående av kurver med liten variasjon i kurveradius og kurvelengde, oppnår man en estetisk god veglinje og gir mulighet for sikker kjøring, dersom vegen passer inn i landskapet. Klotoider benytter man seg av for å skape en jevn overgang fra en krumning til en annen. En klotoide gir en konstant vinkelhastighet ved kjøring med en konstant fart (Vegdirektoratet, 2019, p. 27).

Figur 19 Bildet viser en horisontalkurve satt sammen av ulike elementer. Hentet fra veilederen "Premisser for geometrisk utforming av veier» (Vegdirektoratet, 2019, p. 26)

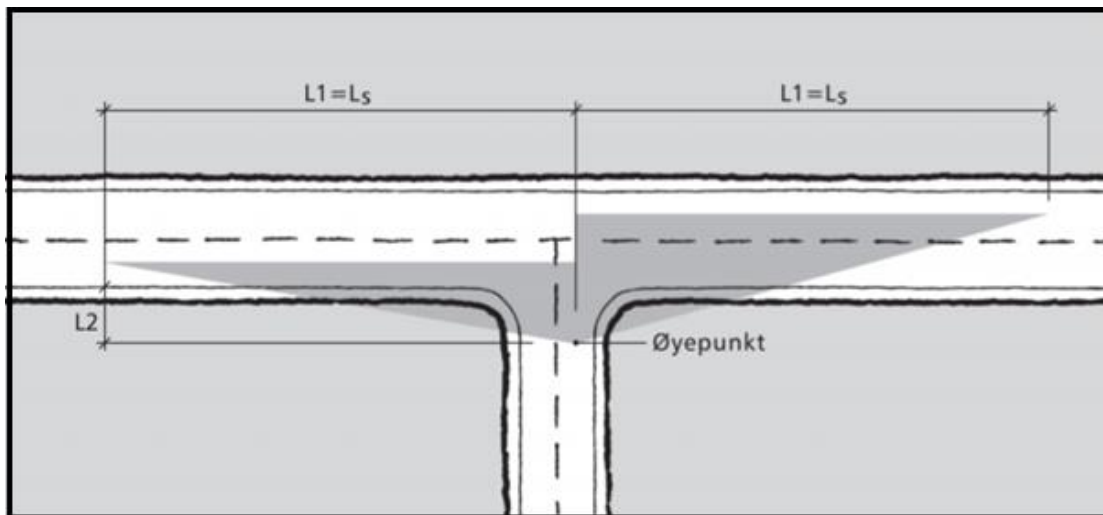
Kryss/avkjørsel

I håndboken N100 Veg- og gateutforming, er det gitt krav til ulike krysstyper, kryssavstand og utforminger. Det er en utfordring å utforme kryss som er så trafikksikre som mulig, men veldig viktig (Statens Vegvesen, 2014).

Kryss er delt inn i to hovedgrupper; planskilte kryss og kryss i plan som T-kryss, X-kryss og rundkjøringer (Statens Vegvesen, 2014). Det er flere ulike planskilte kryss, men de mest brukte er ruterkryss, kløverkryss og trompetkryss (Statens Vegvesen, 2014, p. 22). På motor- og motortrafikkveger kreves det planskilte kryss. Disse kryssene vil kunne redusere alvorlige ulykker i trafikken (Statens Vegvesen, 2014). Når man prosjekterer et nytt kryss, bør man knytte sekundærvegen til primærvegen i en bortimot rett vinkel. Man bør unngå vinkler som er mindre enn 70 og større enn 110 grader (Statens vegvesen, 2019, p. 51).

Avkjørsel er en kjørbar tilknytning i veg eller gatenett for én eller et begrenset antall eiendommer. Det er ulike krav til utforming av nye avkjørsler og allerede eksistensene avkjørsler for utbedring (Statens Vegvesen, 2014, p. 52).

Sikktrekanter er siktkrav i avkjørsler. Sikktrekantene defineres ut fra stoppsikt som vist i figur 20. Innenfor sikktrekanten skal det ikke være noe som er høyere enn 0.5 m som hindrer sikten over primærveiens kjørebanelnivå.

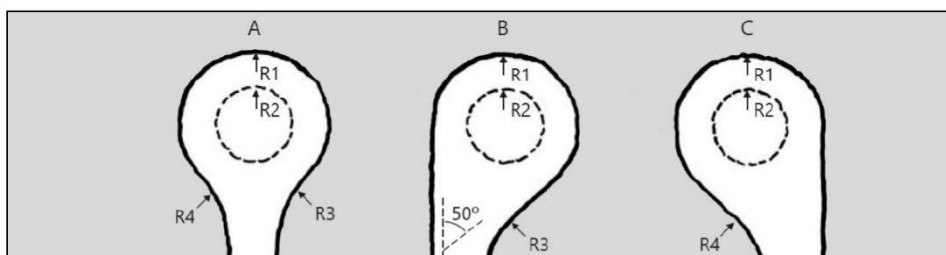
Figur 20 Siktkrav i avkjørsler. Kilde: Håndbok V121 Geometrisk utforming av veg-og gatekryss side. 52

Trafikk i avkjørsel	Fartsgrense [km/t]			
	30 og 40	50 og 60	70 og 80	90
ÅDT < 50	3	4	4	6
ÅDT > 50	4	6	6	8

Figur 21 Siktskrav i avkjørsler, L2[m]. Kilde: Håndbok V121 Geometrisk utforming av veg-og gatekryss side. 53

Snuplass

En snuplass kan utformes som en snuhammer eller snusløyfe. En snusløyfe gir bedre trafiksikkerhet, da kjøretøyene ikke trenger å rygge. Samtidig kan det være en utfordring å innarbeide snuplassen på en god måte i plan og terreng, da den krever stor plass. Figur 20 og tabell 3 viser kravene til utformingen av en snusløyfe, basert på dimensjonerende kjøretøy (Fiskaa, 2014, p. 155).

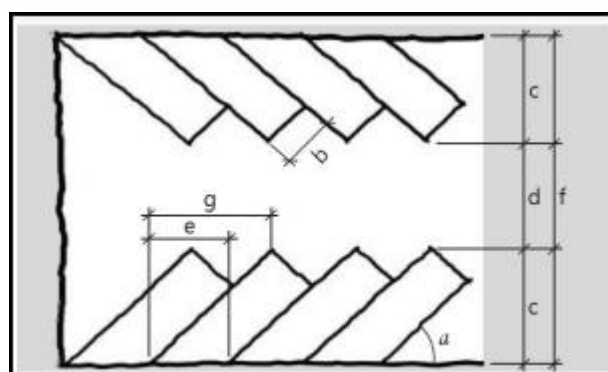
Figur 22 Snuplasser kan utformes på ulike måter (Statens vegvesen, 2019, p. 90)

Snuplass type	Dimensjonerende kjøretøy	R1	R2	R3	R4
A	Buss (B)	13	4,5	15	10
	Vogntog (VT)	13	3,5	20	15
	Modulvogntog (MVT)	15	2,0	30	30
B	Buss (B)	13	5,0	10	-
	Vogntog (VT)	13	3,5	20	-
	Modulvogntog (MVT)	15	2,0	30	-
C	Buss (B)	13	5,0	-	12,5
	Vogntog (VT)	13	3,0	-	20
	Modulvogntog (MVT)	15	2,0	-	30

Tabell 3. Tabellen presenterer grunnlaget for utformingen av de ulike type snuplassene (Statens vegvesen, 2019, p. 90)

Parkering

På parkeringsplasser der bilene parkerer ved siden av hverandre, bør hvert parkeringsfelt være 5 m langt og 2,5 m bredt. Figur 2123 viser de ulike dimensjonene for en parkeringsplass, og figur 22 de ulike kravene for dimensjonering, alt etter hvilken vinkel man benytter på parkeringsfeltene. I de fleste tilfeller vil 90° gi best plassutnyttelse. Figur 3 tar også for seg parkeringsfelt med bredder på 2,3 m og 2,4 m. Disse verdiene bør ikke benyttes ved opprettelse av nye parkeringsanlegg, men kan benyttes ved vedlikehold av allerede eksisterende anlegg (Statens vegvesen, 2019).

Figur 23 Krav til dimensjoner for personbilverkparkering (utsnitt fra Håndbok N100)

Det er også et krav om at man må ha tilstrekkelig med antall parkeringsplasser for forflytningshemmede. Gjennom bestemmelsene i parkeringsforskriften så defineres det hva som er tilstrekkelig. På parkeringsanlegg med mer enn 50 plasser, er man pliktet til at minst 4% av plassene reserveres til forflytningshemmede. Ved anlegg med under 50 plasser, må minst to av plassene være for forflytningshemmede (Parkeringsforskriften, 2016, § 61). Disse plassene bør være minst 4,5 x 6 m og være plassert nært hovedinngang (Statens vegvesen, 2019). I bestemmelsene til Kvam herads KPA, er kravet til antall parkeringsplasser ved helseinstitusjoner satt til 1 pr årsverk.

(Kvam herad- C, 2020, p. 14)

α [°]	b [m]	c [m]	d [m]	e [m]	f [m]	g [m]	Areal pr. plass når 10 plasser anlegges [m ²]	Areal pr. plass når 100 plasser anlegges [m ²]
45	2,30 "	5,2	2,8	3,2	13,2	5,2	27,9	21,9
60	2,30 "	5,5	4,0	2,7	15,0	3,2	24,7	20,4
90	2,30 "	5,0	7,0	2,3	17,0	2,3	19,5	19,5
45	2,40	5,2	2,8	3,4	13,2	5,2	29,4	23,2
60	2,40	5,5	3,8	2,8	14,0	3,2	25,3	21,1
90	2,40	5,0	6,5	2,4	16,5	2,4	19,8	19,8
45	2,50	5,3	2,8	3,5	13,4	5,3	30,6	24,3
60	2,50	5,6	3,5	2,9	14,7	3,2	25,8	21,6
90	2,50	5,0	6,0	2,5	16,0	2,5	20,0	20,0

Figur 24 Krav til dimensjoner for personbilverkøring (utsnitt fra Håndbok N100)

4.5 Kort om demens

Demens blir beskrevet som en samlebetegnelse på flere hjernesykdommer som medfører kognitiv svikt og andre funksjonstap. Sykdommen utvikler seg gradvis og pasienter som har fått diagnosen kan ikke kureres (FHI, 2019). Demens skyldes sykdom i hjernen og blir ikke regnet som en naturlig side ved aldring. Sykdommen blir ofte forbundet med eldre mennesker, men yngre mennesker kan også bli rammet av demens og her menes det mennesker under 65 år (Nasjonalforeningen for folkehelsen B, 2021).

Når det gjelder symptomer ved demens så blir de delt inn som figur 25 viser.

De kognitive symptomene berører tankevirksomhet og læringsevne til den demenssyke. Den rammede kan oppleve orienteringssvikt selv på steder som er kjent (Nasjonalforeningen for folkehelsen C, 2021).

Motoriske symptomer som

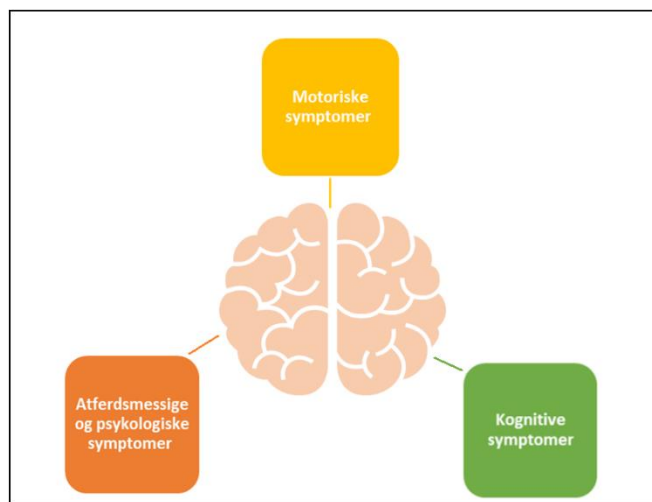
demenssykdommen medfører, er blant annet at evnen til å koordinere bevegelser svekkes.

Dette kan blant annet føre til problemer med

muskelstyring, balanseevnen svekkes, og muligheten for fall øker (Berentsen, et al., 2007, p. 28). Atferdsmessige og psykologiske symptomer vil ramme pasienter med demens i form av sviktende følelsesmessig kontroll, sosialt uønsket atferd og manglende motivasjon.

Sykdommen kan blant annet føre til depresjon, angst, personlighetsendringer og at humøret gjennomgår en brå forandring, hvor irritabilitet ofte fremtrer (Nasjonalforeningen for folkehelsen C, 2021).

En må fremdeles huske på at mennesker med en demensdiagnose, er mennesker som har interesser, ressurser og livshistorie, og ikke minst en fremtid. For sykdommen rammer ikke bare pasienten, men også pårørende som familier og venner. Etter hvert som sykdomsbildet tiltar, vil behovet for hjelp øke. Denne hjelpen kan man få i hjemmet, i demenslandsby, sykehjem /heldøgns omsorgsboliger (Helsenorge, 2021).

Figur 25 Her blir de tre hovedgruppene av demens presentert (Nasjonalforeningen for folkehelsen C, 2021). Laget av student i Paint 3D.

4.5.1 Demenslandsby

I dette kapitlet vil vi ta for oss hva en demenslandsby blir definert som, og oversikt over utvalgte eksisterende demenslandsbyer som finnes den dag i dag, i Norge og i utlandet.

4.5.2 Hva er en demenslandsby

En demenslandsby er et langtidshjem som ligner en liten landsby og er tilpasset for personer med demens. Som nevnt tidligere i bakgrunn for oppgaven, er det viktig at personer med en demenssykdom kan fortsette å leve livet sitt slik de er vant til, men innenfor et trygt og avgrenset område. Ved tilgang på kvaliteter som restaurant, matbutikk, frisør, torg og uteområde som kan brukes hele året vil man kunne gi beboerne kvaliteter som de har brukt tidligere i hverdagen sin. For å skape et samfunn for beboerne er det viktig å engasjere lokalsamfunnet også, for å kunne drifte ulike aktiviteter som man kan tilby beboerne (Thiis-Evensen, 2019). I Norge er demenslandsbyer et relativt nytt fenomen, og det finnes kun en demenslandsby så langt. Denne heter «Carpe Diem», og ligger i Bærum kommune. Denne har hentet inspirasjon fra den første demenslandsbyen i verden «De Hogweyk» som man finner i Nederland (Bærum, Kommune, 2021). Det er også blitt bygget et nytt helsebygg «Strømmehaven» i Kristiansand, som har hentet inspirasjon fra Nederland. Der tilbys det flere helsetjenester, ikke bare botilbud til personer med demens (Kristiansand kommune, 2020). Det er flere prosjekter under planlegging i Norge, og ideer til prosjektene er hentet fra internasjonale referanseprosjekter (Demensplan, 2020, p. 90). I demenslandsbyer bor beboerne i små bokollektiv hvor de har sitt eget soveværelse og det blir anbefalt at en slik gruppe ikke har mer enn seks beboere (Veiviseren , u.d.).

4.5.3 Oversikt over noen utvalgte demenslandsbyer i dag

Under dette delkapitlet presenteres noen utvalgte demenslandsbyer/ helsebygg.

4.5.3.1 De Hogeweyk

Den første demenslandsbyen i verden, finner man utenfor Amsterdam i Nederland. Den heter De Hogeweyk og ligger midt i byen og oppleves således som en del av samfunnet.

Lokalsamfunnet utenfor landsbyen har mulighet til å delta på arrangement inne i landsbyen. Dette fører til at innbyggerne i landsbyen kan føle de tar del i samfunnet utenfor (Be Advice A, 2020). Ideen om en demenslandsby er et resultat av nyskapende og innovativ visjon med hensyn på levevilkår, omsorg og velvære for mennesker som lever med alvorlig demens (DVA Dementia Village A, u.å). Landsbyen ble åpnet i 2009 og har 169 «innbyggere» med en demensdiagnose fordelt mellom 27 bygninger som huser 6 eller 7 innbyggere (Be Advice A, 2020).

Røttene til etableringen av demenslandsbyen oppsto i 1992. Fagmiljøet i pleie- og helsesektoren i Nederland, kom frem til den oppfatning om at personer med demens har behov «for å leve det livet de alltid har levd» (Wallander, 2015). I dag er De Hogeweyk en inngjerdet demenslandsby. En viktig grunntanke er bevegelsesfrihet og beboerne kan vandre fritt og trygt mellom de ulike husene og utendørsområdet (Hveem, 2020). Derfor har landsbyen bilfrie gater, hager og en park. Tar man turen til demenskvartalets gater så vil man finne butikk, kafe, restaurant og pub.

Beboerne kan i tillegg benytte seg av frisør eller besøke teater og konsertsal. Dette er elementer som kan høre til i et normalt liv og det arrangeres konserter, teaterforestillinger og andre samlinger jevnlig i De Hogeweyk. Deltakelse på slike arrangementer er åpent for alle, slik at pårørende og naboer blir invitert inn til landsbyen (Wallander, 2015). Det må også trekkes frem hvordan 140 frivillige hjelperne er en stor pådriver for at de mange klubbene driftes (Hveem, 2020).

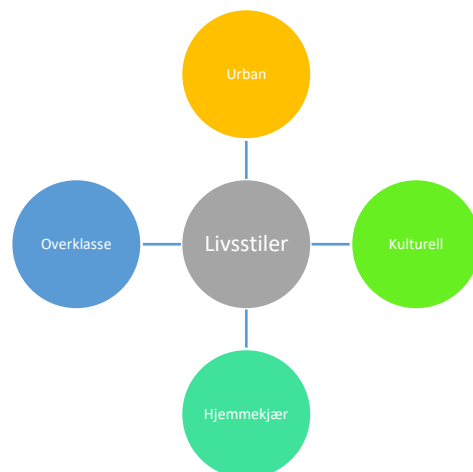

Figur 26 Bildet viser butikken i De Hogeweyk. (DVA Dementia Village B, u.d.)

Figur 27 Bildekollasj som viser livet til beboerne i landsbyen (Be Advice B, 2020)

Bokollektivene består av fellesareal med en stue og et kjøkken. Hver beboer har sitt eget soverom, men toalett deles med andre beboere (Wallander, 2015). Når det gjelder innredning av kollektivene så gjøres dette basert på de fire livsstilene som landsbyen tilbyr og blir vist i figur 28.

Figur 28 Figuren viser de fire forskjellige livsstilene som beboerne grupperes etter (Be Advice B, 2020)

4.5.3.2 Strømmehaven

Strømmehaven er et helsebygg i Kristiansand, som består av bokollektiv, sykehjem, og leiligheter som var ferdigstilt 27. oktober 2020. Kristiansand kommune hadde et ønske om å skape et nytt omsorgskonsept for kommunens innbyggere og brukte De Hogeweyk som inspirasjon for planleggingen av helsebygget. Helsebygget består av flere tjenestetilbud og ikke bare et tilbud til demente, bygget er formet som en landsby og kan gi en samme inntrykk som ved en demenslandsby (Kristiansand kommune, 2019). Strømmehaven deler mange elementer fra De Hogeweyk, som blant annet frisør, butikk, spisested og organiserte klubber hvor beboerne kan aktiviseres med forskjellige hobbyer (Kristiansand kommune, 2020).

Det er bokollektivene som er utformet for personer med demens. Kristiansand kommune har kommet fram til følgende visjon for Strømmehaven: «fortsette å leve livet på mitt vanlige vis» (Kristiansand kommune, 2020). I likhet med De Hogeweyk er det lagt stor vekt på at beboerne skal kunne bevege seg fritt og tilrettelegging av deltakelse i samfunnet (Kristiansand kommune, 2019). Strømmehaven ble kåret til vinner av en internasjonal arkitekturpris i 2018, som tidsskriftet World Architecture News stod bak (Kristiansand kommune, 2019).

Figur 29 Bildet viser inngangspartiet til Strømmehaven. Bilde: Oda Helene Abelsen Aanderaa (2021)

Figur 30 Viser hvordan deler at utearealet ser ut for Strømmehavnen. Foto: Oda Helene Abelsen Aanderaa (2021)

4.5.3.3 Carpe Diem demenslandsby

Utviklingen av Carpe Diem demenslandsby startet i 2016 ved at Bærums politikere besøkte De Hogeweyk. Bakgrunnen for besøket var ifølge kommune at de ville undersøke om det fantes andre muligheter for å legge til rette for omsorg for personer med demens (Bærum kommune, 2020). Den 21. september 2020 ble Carpe Diem i Bærum offisielt åpnet på den internasjonale Alzheimerdagen og ble dermed den første demenslandsbyen i Norge (Bærum, Kommune, 2021). Demenslandbyen ligger ved Dønski, som er et boligområde i vestre Bærum kommune (Askheim, 2020).

Når det gjelder kapasitet så har landsbyen 158 bo- og behandlingsplasser for mennesker med demens. Ifølge kommunen skal hverdagsrutiner tilrettelegges tilnærmet som en normal dag som brukerne hadde i sine tidligere hjem og det er lagt til grunn at alle aktiviteter skal gjøres med beboerne (Bærum kommune, 2020). Aktiviteter som beboerne kan benytte seg av er blant annet butikk, pub, sansehage, torg, kafe, helse- og velværetilbud, lokale som kan leies, og mye mer (Bærum kommune, 2020).

Figur 31 Bildene viser hvordan Carpe Diem sin fasade og materialvalg, samt deler av fellelhage (Bærum, Kommune, 2021)

4.5.4 Sykehjem som er befart av gruppen

I dette delkapittelet presenteres to sykehjem som gruppen har vært på befaring til. Ved å besøke disse sykehjemmene fikk gruppen et innblikk i hvordan sansehager for demente er blitt laget. Prosjektene har bidratt til kunnskap og inspirasjon når gruppen selv skulle utforme grøntområdet og sansehagen til demenslandsbyen.

4.5.4.1 Luranetunet Omsorgssenter

Luranetunet Omsorgssenter ble bygget ut i 2015 og ferdigstilt i 2017. Det ble bygget ut 60 sykehjemsplasser og 36 enerom for demente (Berge, 2019). I midten av bygget ble det satt av 1.300 kvadratmeter til en frodig tropehage og hvor det blant annet finnes en karpedam (Berge, 2019). Tropehagen er et fint samlingspunkt for beboerne og spesielt for personer med en demenssykdom, men også ansatte og pårørende som er på besøk vil ha stor glede av hagen. På fremsiden av bygget er en utvendig sansehage med høner, kaniner, lysthus og grønnstruktur. Sansehagen er spesielt tilpasset personer med en demenssykdom da hagen har tydelige avgrensninger, jevnt underlag, lett belysning og sitteplasser som benker rundt i sansehagen.

Figur 32 Bilde av deler av gangstien i sansehagen utenfor en demensavdeling på Luranetunet Omsorgssenter. Foto: Siren Hansen Folgerø

4.5.4.2 Fyllingsdalen sykehjem

Fyllingsdalen sykehjem har 129 plasser og består av et korttidssykehjem, demenssenter og kompetansesenter for demens. Ved demenssenteret så tilbys det bogrunder for yngre mennesker med demens og en forsterket, skjermet avdeling for demenssyke (Bergen kommune, 2020). For denne brukergruppen så er det anlagt en sansehage.

De egne sansehagene for demente har benker for hvile, opphøyde bed, frukttrær og bærbusker og paviljong. På befaring så fikk vi vite at det tidligere hadde vært høns i hagen, men på grunn av forstyrrelser fra måker så måtte de fjerne dette. Det ble opplyst om at plenen som finnes på området blir lite brukt av beboerne og at dette kanskje skyldes at underlaget oppleves som ubehagelig. I tillegg kan være vanskelig å gå her med rullestol eller rullator. Det er også gjennomgående belysning for hele sansehagen slik at den kan brukes på kveldstid. Sansehagen er også godt møblert med sittegrupper slik at beboerne kan sitte ute i fint vær, samtidig som det finnes sitteplasser som er skjermet for solen. Hele området er trinnfritt, og vandresløyfen består av asfalt.

Figur 34 Vandresløyfen som er anlagt i sansehagen. Foto: Oda Helene Abelsen Aanderaa (2021)

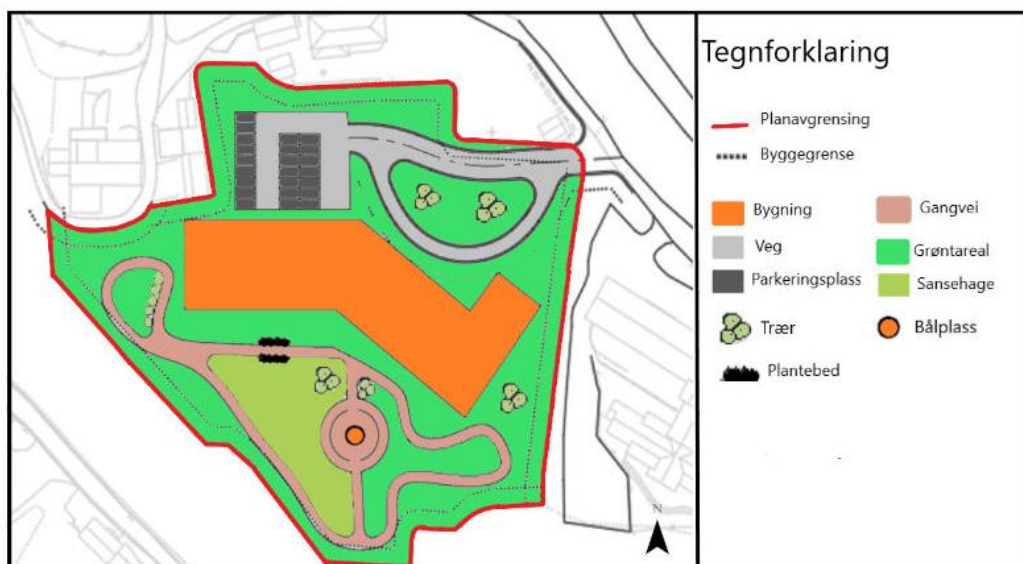
Figur 33 Det finnes et godt utvalg av sitteplasser hvor beboerne kan ta seg en pust i bakken mens de bruker hagen. Foto: Oda Helene Abelsen Aanderaa (2021)

5.0 Drøfting av skisser og det endelige plankartet

5.1 Skisser

I følgende kapittel så vil skissene til gruppen presenteres. Et arealoverslag ble laget for å få et omtrentlig fotavtrykk til bebyggelsen (vedlegg 5) og her er det også presentert hvilke kvaliteter bygget skal ha innvendig. For å starte arbeidet med oppgaven ble tre skisser for planområdet laget, som ble tegnet for hånd. Disse er prosjektert i henhold til veiledere og håndbøker. Videre ble skissene tegnet opp i AutoCAD. Ved å lage skisse i AutoCAD så blir veier, parkering og bygningsmassen dimensjonert etter en realistisk målestokk og vil i større grad vise om planen lar seg gjennomføre. Terrengmodell og høydekoter ble laget i Novapoint.

Skisse 1

Figur 35 Skisse 1. Tegnet i AutoCAD.

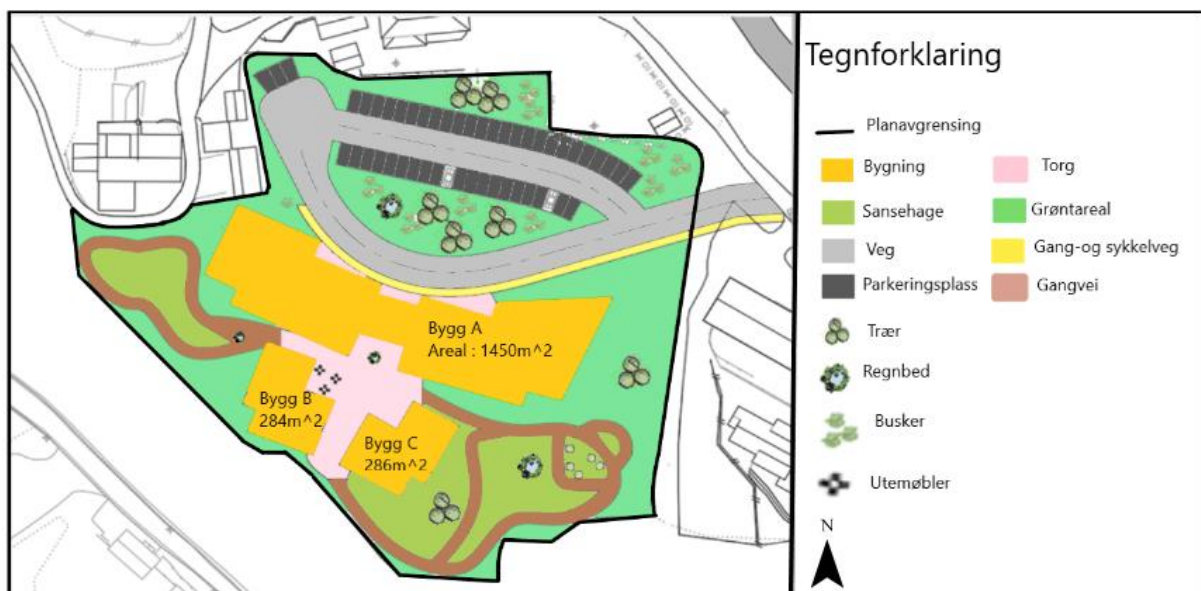
Fordeler:

Skissen har bra utnyttelse av området med tanke på gangsti og grøntområdet. Ideen med en rundkjøring/holdeplass for rask tilkomst for ambulanse og andre utrykningskjøretøy er et godt forslag og viktig med tanke på brukerne. Noe annet som må trekkes frem fra skissen er bålplassen som kan være en sosial og fin møteplass for beboerne. Når det gjelder utformingen av gangveien så er det lagt til rette for ulike rutevalg og det er hensiktsmessig at ruten går i en sløyfe. Da unngår man at beboerne møter blindveier. Det å etablere plantebed blir vurdert som en god ide.

Ulemper:

Den planlagte holdeplassen for ambulanse/varelevering krever mye areal. Når det gjelder parkering så er det ikke tilstrekkelig med plasser ettersom det er gjort en beregning på at årsverket vil ha behov for opptil 45 parkeringsplasser. Det kommer ikke frem en konkret plan for hvordan man skaper en sammenkobling mellom grøntområdet og det eksisterende sykehjemmet. Gangstien er litt for bred. Det er ikke planlagt for noe uteområde under tak og dette regnes som en stor ulempe ettersom området ligger på Vestlandet.

Skisse 2

Figur 36 Skisse 2. Tegnet i AutoCAD.

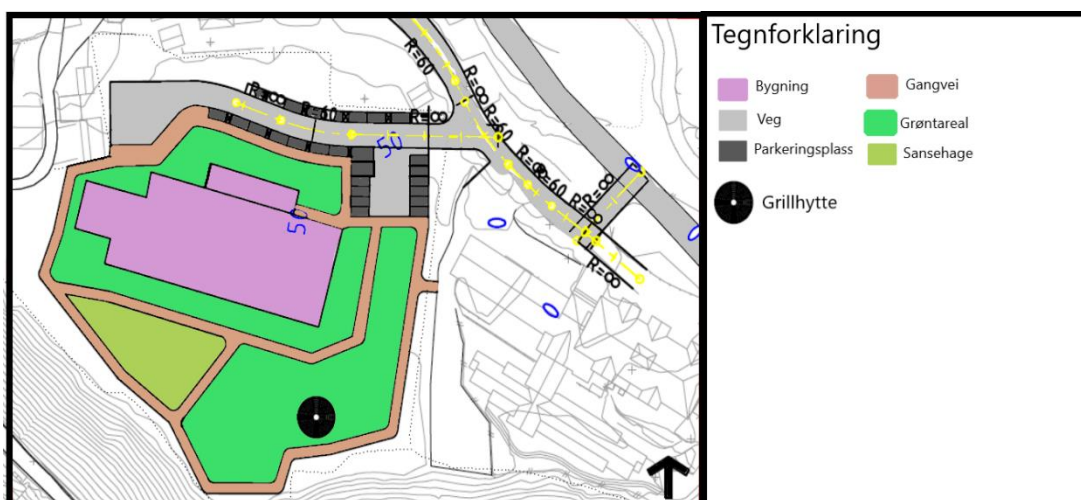
Fordeler:

Skisse 2 har valgt å lage tre ulike bygninger fremfor en samlet bygningsmasse. Bygg B og C bidrar til å skape en «landsbyfølelse». Ved at bygningene er plassert i søndre del av planområdet så vil dette gjøre at man får nyte godt av utsikten og dette er viktig kvalitet med området som burde fremheves. Forslaget med å lage et torg mellom de tre bygningene kan tenkes å bli et sosialt samlingssted. Rutevalg for gangstien blir vurdert som bra. Dette begrunnes ved gangstien er sammenhengende og beboerne vil vandre i en sløyfe, samtidig som det er etablert snarveier. Dette gjør at beboerne kan selv etter aktivitetsnivå tilpasse turen

Ulemper:

På skissen er det planlagt 50 parkeringsplasser og dette er nok etter det beregnet behovet. Til gjengjeld tar parkeringen mye plass slik som i skisse 1. Det bør vurderes om det finnes andre muligheter for hvordan antall ønsket parkeringsplasser kan oppnås. Parkering for bevegelseshemmede burde vært lokalisert nærmere inngangen med hensyn på tilgjengelighet. Tanken med en snuplass anses som god, men utformingen bør løses på en annen måte. På skissen tar den stor plass og er dominerende. Bygg B og C kan skygge for hovedbygningen og det lite ønskelig med tanke på sol og utsikt fra innsiden til bygg A. Plasseringen til avkjørselen er ikke gunstig ettersom det blir to atkomstveier som ikke er nødvendig. Veien er også feildimensjonert.

Skisse 3

Figur 37 Skisse 3. Tegnet i AutoCad.

Fordeler:

Plasseringen til bygget kan gi fin utsikt og gode solforhold. Som følge av at bygget er plassert såpass nært veien, så kan mer areal avsettes til grøntareal. Det er kort avstand mellom parkeringsplass og hovedinngang, dette er en fordel med hensyn til bevegelseshemmede. Vandresløyfen er bra utformet og det trekkes frem hvordan den går i utkanten av planområdet og dette gjør at beboerne vil i stor grad få god tilgang til utsikten. Ved å legge inn gangstien i sløyfe så gjør dette at man kommer tilbake til utgangspunktet. Snuplassen er godt integrert. Grillhytten kan være et godt aktivitetstilbud og kan brukes hele året. Det er også tenkt på hvordan man tilgjengeliggjør grøntområdet for Øysteseheimen

Ulemper:

Skissen har ikke avsatt nok parkeringsplasser. Det er usikkert om bygget er stort nok. Det burde kanskje vært mulighet for flere valgmuligheter på gangveien. Dette kunne bidratt til at området i midten hadde i større grad blitt mer tilgjengelig. Det er ikke tegnet opp noe særlig kvaliteter i grøntområdet.

Skisse landskapsplan

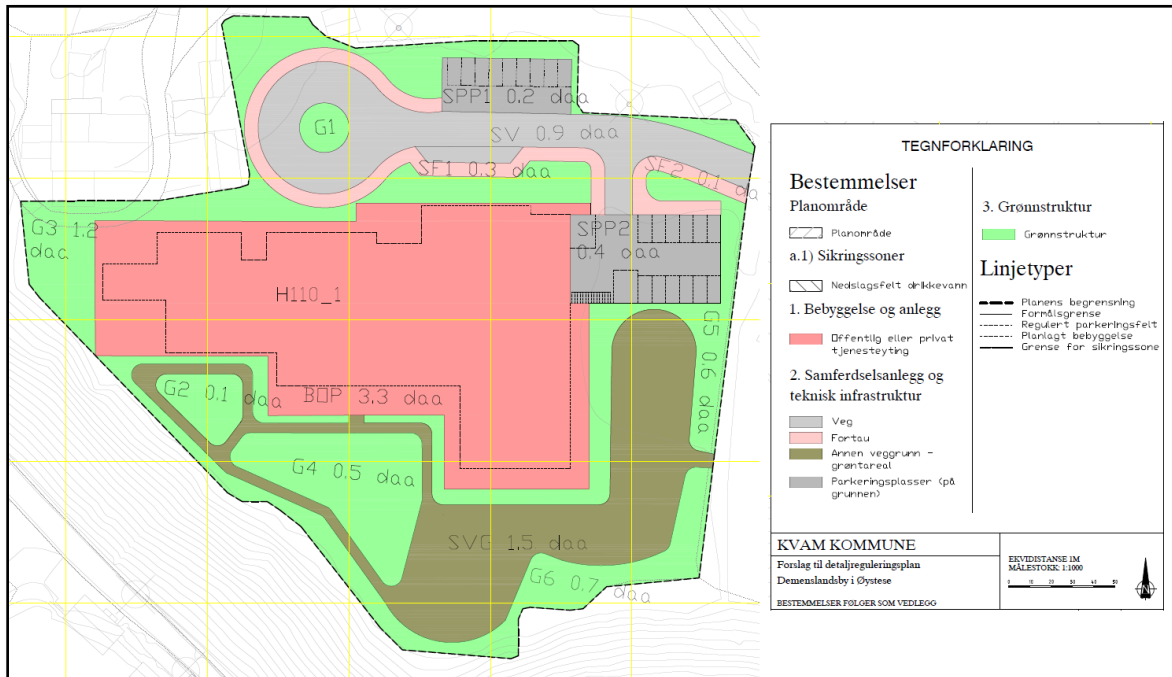
I fellesskap utformet gruppen en skisse for utearealet til demenslandsbyen. Denne ble drøftet og det ble utformet en mer detaljert landskapsplan som sluttresultat, se figur nr. 40.

Hovedpoenget med en landskapstegning er å få fram hvilke kvaliteter det er planlagt for på planområde.

Figur 38 Første skisse av landskapsplanen.

5.2 Endelig plankart og landskapsplan

Figur 39 Endelig plankart laget i AutoCAD, se vedlegg 6 for tydeligere bilde. Dette blir drøftet videre i kapittel 6, Drøfting av endelig resultat.

Figur 40 Landskapsplan over utearealet til demenslandsbyen. Viser soner med ulike kvaliteter. Vedlegg 7

5.3 Forklaring av det endelige resultatet

I dette delkapittelet vil vi gå igjennom det endelige resultatet og presentere dette. Resultatet er bygget på skissene som ble presentert i kapittel 5.1 og de beste løsningene har blitt ført videre til det endelige resultatet. Plankartet er utformet i henhold til veiledere, lovverk og håndbøker for at det skal bli mest mulig realistisk.

5.3.1 Plassering av bebyggelsen

Som vist på vedlegg 6, er bebyggelsen ble plassert etter solforhold og utsikt. For å oppnå best mulig utnyttelse av grøntområde, er bebyggelsen plassert nord på planområdet.

5.3.2 Utforming av bokollektivene

Det er i arealoverslaget laget et forslag for syv bokollektiv hvor fem avdelinger vil ha seks beboere og to avdelinger vil ha 5 beboere. Bokollektivene er delt inn etter livsstil, hvor langt de er kommet i sykdomsutviklingen og etter hvilke hobbyer og interesser beboerne har.

5.3.3 Vei, parkering og snuplass

Det er planlagt for totalt 45 parkeringsplasser, hvorav 23 av de er på bakkeplan. To av de er tiltenkt forflytningshemmede, og er plassert nær hovedinngang. De resterende plassene er plassert i garasjeanlegg under bygningen, se plankart vertikalnivå1 (vedlegg10). På bakkeplan er det satt av plass til sykkelparkering, se felt SPP2 i plankartet (vedlegg 6).

Adkomstveien er prosjektert som A1 med fartsgrense 30km og i AutoCAD er veien prosjektert etter dimensjonerende typekjøretøy L, lastebil. Veien er derfor klassifisert som adkomstvei A1 med fartsgrense 30. Den totale bredden er 5m inklusive skuldre.

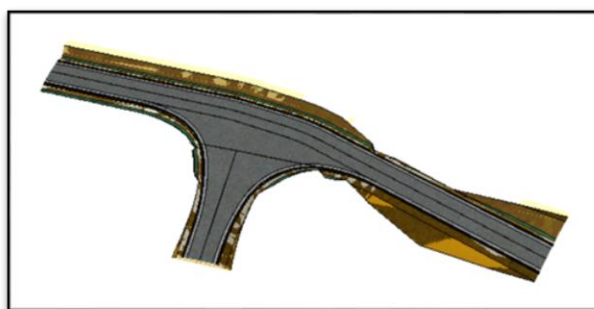
Sekundærveien som leder til parkeringsplass SPP2 er tilknyttet primærveien med et T-kryss.

Snuplassen er formet som en snusløyfe, og er dimensjonert etter typekjøretøy L, lastebil.

Langs adkomstveien er det lagt inn en kombinert vareleverings- og parkeringslomme for at varelevering og avfallshenting kan skje på en trafikk sikker måte. Adkomstvei til

demenslandsbyen er plassert på nordsiden av bebyggelsen

Vedlegg 8 viser veien i plan, og veiens lengdeprofil. I lengdeprofilen ser man blant annet at veiens horisontalkurveradius er 30m, og at veien har et tverrfall på 3%.

Figur 41 3D modell av adkomstveien innenfor reguleringsplanens begrensning (Novapoint)

5.3.4 Kvaliteter på uteområdet

Vedlegg 7 viser planlagt kvaliteter på grøntområde som er universelt utformet, dette er kvaliteter som opphøyde bed, grillhytte, drivhus, regnbed, ulike soner for møteplasser med benker, utsiktspost, bålpanner, frukttrær, hønsehus, aktivitetsbord, gangveier og sittegrupper under tak.

Som figur 40 viser er landskapsplanen nummerert for å visualisere eksempler på ulike kvaliteter som vil være i grøntområdet.

Figur 42 Bilde av landskapsplan med nummererte områder for å vise til eksempler som kan passe i grøntområdet.

Figur 43 Eksempel bilder

Figur 44 Eksempel bilder

Figur 45 Eksempel bilder

Figur 46 Eksempel bilder

5.3.5 Kvaliteter inne i bygget

Som vist i arealoverslaget er det satt av areal til ulike kvaliteter inne i bygget. Et lokale for en liten kafe/pub er tenkt nord-øst i bygget ved inngangen og gjesteparkeringen. Videre er det planlagt for velvære tilbud som frisør og fotpleie. Areal for fysioterapi, behandling, treningsrom, legekontor, lokale for utleie er også tatt med i arealoverslaget (Vedlegg 5).

6.0 Drøfting av endelig resultatet

I dette kapitlet drøftes den endelige løsningen av forslaget til en detaljreguleringsplan av en demenslandsby i Øystese i Kvam herad. Vi skal drøfte løsninger vi har valgt, og om demenslandsbyen oppfyller kriteriene for å bli kalt en demenslandsby.

6.1 Plassering av bebyggelsen

Det er mange alternativer for plassering og utforming av bygget, men underveis i planleggingen var det to ulike forslag gruppen resonerte seg frem til. Den første løsningen er den typiske utformingen for en demenslandsby som gjerne er formet som en landsby. Ved en slik utforming vil beboerne få en følelse av at de bor i et avgrenset område, noe som er positivt for personer med diagnosen demens. Det negative med en slik løsning, vil være at ikke alle beboerne vil kunne se utsikten til enhver tid. En landsbybebyggelse vil også muligens skygge for område man har i midten som kan føre til dårligere solforhold.

Figur 47 Bilder viser hvordan bygningsmassen til Carpe Diem er utformet som en landsby (Nordic Office Of Architecture, 2020)

Om man utformer bebyggelsen som et enkelt bygg, vil alle kunne utnytte utsikten mot Folgefonna og Hardangerfjorden hele tiden. En vil også ha gode solforhold ettersom det ikke er bygg som skygger på området. Ulempen med en slik utforming er at man kan miste følelsen av at man bor i en landsby og et avgrenset område.

Figur 48 Utklippet viser en plantegning for en omsorgsbolig i Innsmøla. Og er et klassisk eksempel på utformingen av et ordinært sykehjem (Kommune, 2020)

Bakgrunnen for resultatet er at sol og utsikt ble mer vektlagt enn den tradisjonelle demenslandsbyutformingen av bebyggelsen. Område blir i stedet avgrenset i grøntområde, enn av bebyggelsen.

6.2 Utformingen av bokollektivene

Ved å planlegge for bokollektiv kontra en vanlig sykehjemsavdeling, skaper man et større fellesskap. Beboerne har mindre oppholdsmuligheter på rommet sitt og må dermed samles på fellesareal for å oppholde seg. I et rom på en sykehjemsavdeling har rommene ofte en grei størrelse på og man har muligens mulighet for å ha en sofagruppe og noen er også uformet med et lite kjøkken. Ideen i et bokollektiv er at beboerne skal sammen gjøre hverdagslige ting som matlaging, hobbyer og aktiviteter som det arrangeres. På en sykehjemsavdeling lever ofte beboerne i sin egen boble på rommet og treffets til felles måltider og noen ganger ved felles arrangering av aktiviteter.

Når det gjelder utformingen til bokollektivene så har den nederlandske landsbyen bestemt at beboerne har eget soverom, men toalett blir delt med resten av bokollektivet. I Strømmehaven sine bokollektiv så har beboerne eget toalett. Tilhørende toalett tar mye en del areal og det kunne vært plassbesparende ved at beboerne deler. Det er likevel valgt å at beboerne får eget bad med bakgrunn at dette virker å stemme overens med den norske standarden.

Ved eksisterende demenslandsbyer så er plassering av beboere til bokollektivene gjort etter livstiler. Fordelen med å plassere beboerne etter livstil at hvordan man vil leve sammen med andre mennesker som deler samme interesser. Samtidig så er alle mennesker forskjellige og det kan være vanskelig å tilpasse livstiler som dekker alle beboernes preferanser. Det er tenkt at beboerne skal deles inn etter livstiler og at bokollektivene skal innredes etter passende livstilene for demenslandsbyen. Gruppen har ikke tatt stilling til hvilke livstiler som bokollektivene skal inndeles etter.

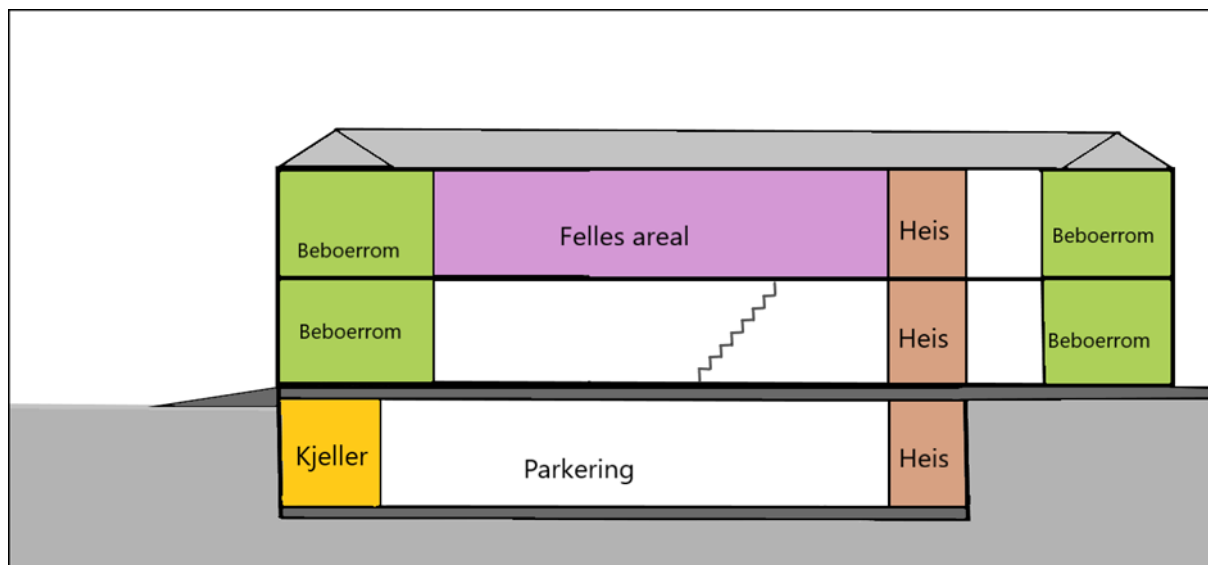
6.3 Vei, parkering og snuplass

Adkomstvei

Adkomstvei til demenslandsbyen er plassert på nordsiden av bebyggelsen for å ikke stjele areal og utsikt (Vedlegg 6). Valg av dimensjonerende kjøretøy setter føringer for utforming av veien. Ettersom større kjøretøy skal bruke adkomstveien, har vi valgt å dimensjonere for L, lastebil. For at det skal være trygt å ferdes på området skal det være lav hastighet. Derfor har gruppen valgt å benytte dimensjoneringsklassen A1, som har en fartsgrense på 30 km/t. ÅDT for denne klassen er boenheter > 50. For matleveranse og bossavhenting er det som oftest lastebiler i dimensjonerende kjøretøy L som blir kjørt. Veien er ikke dimensjonert for større kjøretøy ettersom det vil være ytterst sjelden at kjøretøy i dimensjonering klasse A2 skal kjøre inn på planområdet. Det blir vurdert at det vil være unødvendig bruk av område om adkomstvegen skal dimensjoneres enda bredere.

Parkering

Det ble i skisse 1-3 (Kapittel 5.1 Skisser) oppdaget hvordan overflateparkering beslaglegger mye areal og blir fort et dominerende element på området. Derfor er det bestemt at mesteparten av parkeringsplassene skal anlegges i en parkeringsgarasje under bygget. Det kan være en fordel at parkeringen bygges under bakken for å skape et mer «hjemlig» område slik at preget av institusjon dempes. Det skal være parkeringsplasser på bakkeplan ettersom det må være enkel fremkommelighet for bevegelseshemmede og parkeringsplass for besøkende. Det er laget et forslag om to parkeringsplasser, der den største er plassert ved hovedinngangen. Beboerne og besøkende skal ha kort gåavstand og enkel fremkommelighet til inngangen (Kapittel 4.4 Vei og parkering). Parkeringsgarasjen under bakken skal være for ansatte.

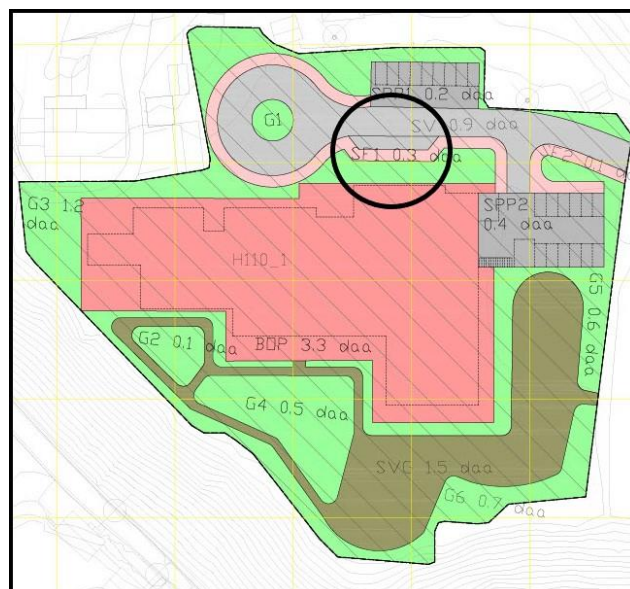

Figur 49 Illustrasjon av en snittegning som viser hvordan bygget er bygget opp av tre etasjer og hvor noe av parkeringen vil skjer under bakken. Figuren er tegnet i Paint 3D.

Snuplass og vareleverings- og parkeringslomme

I det endelige planforslaget er det en snuplass som er formet som en snusløyfe. Dette begrunnes med at en snusløyfe gjør at kjøretøy slipper å rygge, som er en fordel med hensyn på trafiksikkerhet. Ulempen med utformingen til snuplassen er størrelsen og det kan være utfordrende å innpasse den i planen og terrenget på en god måte (Kapittel 4.4 Vei og parkering). Samtidig vil demenslandsbyen kreve jevnlig varelevering og andre større kjøretøy vil besøke området. Det er dimensjonert for en snuplass etter kjøretype L.

For at varelevering og avfallshenting skal foregå enklest mulig og på en trafiksikker måte er det lagt inn en kombinert vareleverings- og parkeringslomme. Med dette menes det at arealet til lommen blir tidsregulert og da kan lommen brukes til andre formål når det ikke er behov for varelevering. Her er det også tiltenkt at busser og taxi kan stoppe når det er behov for å hente og avlevere beboere. I reguleringsbestemmelsene er det angitt bestemmelser for bruk av forbudsskilt, for å hindre feil bruk av parkeringslommen.

Figur 50 Den kombinerte vareleverings- og parkeringslomme sin plassering i det endelige planforslaget.

Fortau

Som Vedlegg 2 viser, er sentrumsområdet 5 minutter unna planområdet dersom man går til fots. Ettersom planområdet ligger sentralt til i Øystese er det lagt til grunn at hovedatkomst for gående skal skje ved at det etableres et nytt fortau. Demensdiagnosen kan ramme personer under 65 år (Kapittel 4.5 Kort om demens) og denne aldersgruppen kan være sprek nok til å selv gå til sentrum med følge. For at beboerne skal ha mulighet til å komme seg til sentrum, vil det bli planlagt et fortau som kobler seg på det allerede eksisterende gangveisystemet på fylkesvei 131. Et sammenhengende gangsystem vil knytte sammen demenslandsbyen med sentrale funksjoner i Øystese.

6.4 Kvaliteter på uteområdet

Det er gjort rede for at en sansehage kan gi personer med demens ro, men også fysiske utfordringer og aktiviteter som kan være med på å vedlikeholde ferdigheter (Kapittel 4.2.2 Sansehage). Planområdet har et stort grøntområde og har gode muligheter for en universelt utformet sansehage med mange ulike kvaliteter. Grillhytte er et element flere sansehager byr på. Ved å planlegge for en grillhytte har man et sted man kan benytte seg av hele året. Beboerne kan trekke inn i grillhytten ved dårlig vær, eller nyte en lunsj under tak. Dersom eventuelt grillhytten ikke blir benyttet vil den ta opp plass på området, og det vil bli brukt unødvendig tid på vedlikehold. Siden planområde ligger på Vestlandet som er kjent for mye nedbør har vi konkludert med at en grillhytte kan være bra å ha med. Det er også tenkt at det skal være bålpanner utplassert på grøntområde. I intervju med Mette Moe Olsen (Vedlegg 9, s. 4) kom det fram hvordan en bålpanne er en fin måte å samle beboere og at dette var en populær aktivitet i Strømmehaven. Olsen fortalte også at en barnehage jevnlig besøkte Strømmehaven for å grille sammen med beboerne. Dette vurderes som en sosial og hverdagslig aktivitet som kan berike hverdagen i demenslandsbyen.

For å tenke at demenslandsbyen sine kvaliteter skal tilpasse seg tettstedet Øystese, har vi i landskapsplanen satt av plass til frukttrær og bærbusker. Hardanger er kjent for sine frodige frukttrær og dette vil gi beboerne en følelse av noe de har sett og luktet før. Det kan og invitere til aktivitet som vedlikehold og høsting av bær og frukter. Blåbær, jordbær og rips kan være eksempler på bær som beboerne enkelt og trygt kan plukke og spise uten fare for å skade seg (Kapittel 4.2.2 Sansehage). Dette er også frukt og bær som gjerne kan brukes til matlaging, eksempelvis syltetøy og saft. Dersom ikke fruktene og bærene vil bli brukt og plukket vil dette muligens føre til mye fugler på område, dette kan bli et forstyrrende element for beboerne. Å planlegge for opphøyde bed gir en god universell utforming. Alle har samme mulighet til å bidra uavhengig av den fysiske forutsetningen (Kapittel 4.2.2 Sansehage). Det er foreslått at hagen skal ha et drivhus som vil kunne gi mulighet for beboerne til å plante og dyrke for eksempel grønnsaker. Dette vil være en fin mulighet om noen av beboerne har interesse for hagearbeid. På den andre siden, kan et drivhus fort bli glemt da det allerede er planlagt for frukttrær og bær. Det kan bli mye å vedlikeholde, men det kan det eventuelt arrangeres en aktivitetsklubb som har fokus på hagearbeid som lokalsamfunnet kan bidra med å drifte (Kapittel 4.5.3 Oversikt over noen utvalgte demenslandbyer i dag)

Når det gjelder planlegging for hønsehus, var dette noe som gikk igjen både hos Fyllingsdalen sykehjem og Luranetunet omsorgssenter (Kapittel 4.5.4 Sykehjem som er befart av gruppen). Derimot måtte Fyllingsdalen sykehjem fjerne hønsene sine grunnet forstyrrelser fra måker i nærområder. Dette kan indikere at kvaliteten kan eventuelt måtte fjernes. Høns krever daglig mating og tilsyn. Det kan fort bli en oppgave som ansatte må ta seg av dersom beboerne ikke klarer det. Ved å tilrettelegge for høns i hagen vil beboerne komme i kontakt med dyr. Her skal de kunne ta og kjenne på dem, og det er tenkelig at kontakten kan vekke minner (Kapittel 4.2.2 Sanseshage). Tilbudet med dyrene kan oppleves som attraktivt og trekke besøkende til demenslandsbyen. Dette reiser spørsmålet om gleden som er tilknyttet med å ha høns i hagen overveier ekstraarbeidet som følger med dyreholdet. For denne hagen blir det ansett at gledene og samspillet mellom beboerne og besøkende faller i favør for at hønsehus skal anlegges i hagen.

Regnbed

I landskapsplanen er det tegnet opp forslag til regnbed langs gangveien. For å håndtere mindre nedbørsmengder er dette en løsning for å håndtere overvann lokalt og naturlig. Regnbed kan sees på som en blågrønn kvalitet på grøntområde. På den andre siden kan det samle seg større mengder vann i bedet ved store nedbørsmengder og personer med en demensdiagnose kan ha vanskelig for å vurdere konsekvensen av å vandre i bedet. Regnbedet er ikke tenkt dypere enn 10 cm for å unngå å skape farlige situasjoner ved dypere vannoppsamling.

Gangvei

For at grøntområdet i demenslandsbyen skal være tilgjengelig for alle må den være universelt utformet og bred nok for at flere enn en person kan passere hverandre. I planforslaget er gangveien prosjektert til 180 cm bred slik at den vil være bred nok for at to personer passerer hverandre med rullator eller rullestol. Det ble diskutert ulike utforminger, vandremuligheter og plasseringer av gangveien. Slik den er prosjektert i det endelige planforslaget gir det mulighet for å gå rundt i hele området, men på den andre siden er det noen blindveier som ikke er gunstig for personer med demensdiagnose. For å knytte sammen grøntområde med det eksisterende sykehjemmet «Øysteseheimen» er det blitt prosjektert en gangvei med port som gjør at beboere ved sykehjemmet kan ha tilgang til grøntområde. Selv om det er flere blindveier og porter, er dette likevel vurdert som nødvendig for å knytte sykehjemmet til grøntområdet og at man har tilkomst til å vedlikeholde grøntområdet.

Det er flere ulike jevne og sklisikre underlag å velge mellom, men ved begge sykehjemmene (Kapittel 4.5.4 Sykehjem som gruppen har befart) er asfalt brukt som materiale på gangstiene i sansehagene. Asfalt gir et jevnt og stabilt dekke som gjør at rullatorer og rullestoler enkelt kan ferdes på gangveien. Ettersom flere av de tidligere prosjektene har benyttet seg av asfalt som underlag, kan det tyde på at det er et godt materiale å anvende. Asfalt er slitesterkt og stilrent og blir vurdert som funksjonelt i oppgavens grøntområde.

Belysning

Det ble gjort gjeldene krav til belysning for å synliggjøre gangstiens avgrensning (Kapittel 4.2.1 Grøntområde med universell utforming) på kvelds- og nattetid. Belysning kan skape en trygg atmosfære for å kunne oppholde seg i hagen gjennom hele døgnet, samt sikre bruk av hagen ved alle årstider. Ved sykehjemmene var det også gjennomgående belysning. Lys i hagen bidrar til at beboerne kan se hagen om kvelden innefra. For å unngå lysforurensing inn til beboerne ved nattetid og kveld, vil belysningen ha en regulering hvor de dempes etter et bestemt klokkeslett.

Avgrensing av grøntområde

Fysisk avgrensing må etableres slik at beboerne ikke har mulighet til å sette seg selv i farlige situasjoner (Kapittel 4.2.1 Grøntområde med universell utforming). Det foreslås at hele grøntområdet er omgitt av en trygg innramming, men på en måte som gjør at beboerne ikke opplever at de er innestengt. Det vil være en mulighet å bruke avgrensing som ikke er dominerende, men vil sees på som en naturlig avgrensing. Eksempel på det kan være gjerde i trestruktur i jordfarger. Tiltak for å sikre avgrensingen av hagen blir foreslått som rekkverk med en minimumshøyde på 120 cm (Kapittel 4.2.1 Grøntområde med universell utforming). Etersom planområdet har en bratt skråning i den sørlige delen av området, vil det være aktuelt å øke høyden på rekkverket. Fyllingsdalen sykehjem måtte ettermontere ekstra høyt glassrekkverk på grunn av rekkverk som var for lave og enkle å klatre over (Kapittel 4.2.1 Grøntområde med universell utforming).

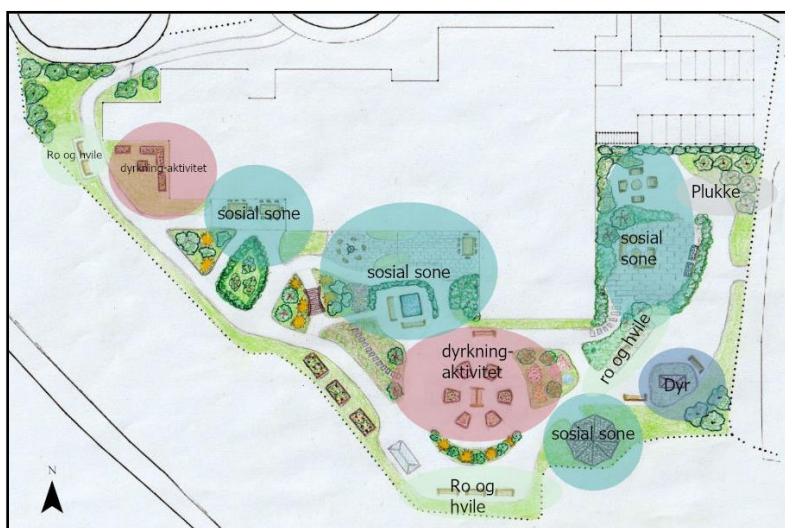
Som nevnt i avsnittet om *Gangvei* er gangveien i grøntområdet tilknyttet Øysteseheimen for at beboerne der vil ha enkel tilgang til sansehagen. For at området likevel skal være avgrenset er det i landskapsplanen tegnet inn en port mellom Øysteseheimen og sansehagen.

Figur 51 Her blir det illustrert hvordan man kan unngå at beboerne stopper opp med porten ved at gjerde og port glir sammen (Bar Bakke landskapsarkitekter , u.d.).

Soner for møteplasser

På landskapsplanen er det planlagt og tilrettelagt for ulike soner som kan skape møteplasser. Det er tenkt benker langs gangveien, her kan man stoppe opp, og sette seg ned og nyte utsikten. Benkene må være tradisjonelle for at det skal være et gjenkjennelig objekt for personer med en demensdiagnose. Under i figur 46 er et forslag for inndeling av de ulike sonene. Sør på planområdet er det satt inn benker for at beboerne skal kunne nyte utsikten ettersom dette er en viktig kvalitet på planområdet. Uteområdet skal fungere som et møtested for ulike aldersgrupper. Det er det planlagt for mer private områder, hvor beboerne og besøkende gjerne kan trekke seg tilbake hvis det er ønskelig.

Figur 52 Viser landskapsplanen inndelt i ulike soner.

6.5 Kvaliteter inne i bygget

I undersøkelsene gruppen foretok i arbeidet med oppgaven kom det frem at butikker er et vanlig innslag i demenslandsbyer. Demenslandsbyene vi har hentet inspirasjon fra er lokalisert i byer, hvor det er større grunnlag for å ha integrerte butikker. På den ene siden så er dette et element for å kunne kalle det en demenslandsby og for å trekke folk inn til landsbyen. På den andre siden finnes det ingen eksempler på demenslandsbyer i små tettsteder å sammenligne med. Grunnlaget for å ha en butikk integrert i demenslandsbyen er ikke aktuelt ettersom det finnes to butikker i Øystese sentrum. Konseptet er nytt, og det må tilpasses etter norske forhold og hvordan det vil passe inn i ett tettsted. Som nevnt ligger planområdet sentralt til og er innenfor 5 minutters gange til handelssentrum (Kapittel 2.1.1 Planområdet). Selv om mange vil være avhengig av ledsager for å kunne handle på lokalbutikkene vil dette være en mulighet.

Pub og kafe er planlagt i samme lokale. Pub finner man i alle demenslandsbyene som er beskrevet i oppgaven. Det er ingen pub i Øystese sentrum og dette kan da tenkes å være et tilbud som også kan trekke til seg lokalbefolkningen. Det må derimot vurderes om puben skal bli brukt av lokalbefolkningen og ikke bare av beboerne i demenslandsbyen. Puben kan være vanskelig for ansatte og ha kapasitet til å drifte, det legges derfor vekt på at lokalsamfunnet må engasjere seg i driften for at puben skal kunne holde åpent. I forbindelse med pub, kan det ofte forekomme støy og det må derfor vurderes om det er et positivt eller negativt støynivå. I det endelige planforslaget har vi kommet frem til at det er et positivt støynivå som kan reguleres ved avgrensede åpningstider. Kafe er en fin møteplass beboerne ved demenslandsbyen og for pårørende som er på besøk. Det kan forekomme noe støy fra en kafe i et åpent lokale, men en slik støy vil gjerne skape en positiv følelse av at det er noe som skjer på området. Beboerne vil da føle at de kan ta del i samfunnet utenfor og vil føle seg inkludert selv om de bor på et avgrenset område. For å kunne drifte kafeen er man avhengig av engasjement fra lokalbefolkningen.

Det er planlagt for frisør og fotpleie som velvære tilbud for beboerne. Frisør og fotpleie tilbys ofte ved demenslandsbyer og sykehjem. Det å ha muligheten til å benytte seg av disse velferdstilbudene kan gi økt livskvalitet. For å «innvitte» lokalsamfunnet til å benytte seg av frisørsalongen og fotpleien, kan det være aktuelt å flytte en allerede eksisterende frisørsalong inn i det nye lokale i demenslandsbyen. En vil da sikre driften til salongen ved at de faste kundene er lojale mot sin faste frisør og følger etter. Beboerne i en demenslandsby kan ha behov ulike helsetilbud og behandling. Derfor er det i arealoverslaget satt av areal for fysioterapi, behandling, treningsrom og legekontor.

Fellesrom

I arealoverslaget er det satt av plass til et fellesrom som kan brukes til mange ulike aktiviteter. Her kan man ha filmkvelder, bingo, spille tv-spill, og arrangere konserter. Lokalbefolkningen kan også ta del i disse aktivitetene. På den ene siden vil et slikt rom alltid være aktuelt, ettersom aktivitetene kan justeres etter beboernes ønsker og interesser. På den andre siden kan et stort rom som dette ofte bli stående tomt. Det vil derfor være mulig å leie lokalet til private sammenkomster.

6.6 Oppfyller planforslaget kriteriene for å kalle det en demenslandsby

Det er i dag som nevnt tidligere ingen norsk definisjon på hva en demenslandsby skal inneholde for å kunne oppfylle kriteriene til å kalle seg en demenslandsby. For å undersøke hva en norsk demenslandsby er definert som, har vi sett på demenslandsbyen Carpe Diem. Dette er den eneste demenslandsbyen i Norge i dag, og det er derfor ikke flere sammenlignbare prosjekter som er med på å definere hva en norsk demenslandsby er. I tabell X har vi sammenlignet faktorer som vi mener skiller en demenslandsby fra et sykehjem.

	Dementlandsby	Omsorgsbolig
Forskjeller	Bevegelsesfrihet på et avgrenset område.	Åpne dører, komme og gå som de selv ønsker
	«leve livet som før», hjemlighet	Tilpasse seg institusjonen sine klokkeslett for felles måltider, og planer.
	6-7 beboere i hvert bokollektiv.	Ofte større avdelingen, gjerne mer enn 10 beboere i hver avdeling.
	Klare å utføre daglige oppgaver selv, så langt det er mulig med god veiledning underveis	Har mulighet til å få hjelp med det daglige stellet.
	Har kvaliteter som spisested, butikk, kafe, pub, torg.	Noen omsorgsboliger kan ha kantine hvor det er mulighet for å kjøpe seg mat eller automater med kioskvarer.
	Kollektiver med ulikt interiør. Skal gi følelsen av et hjem	Institusjonspreget
	Godt og variert aktivitetstilbud	Passive i hverdagen og mindre tilbud for aktiviteter?
	Er avhengig av engasjement fra frivillige for å kunne drive alle de forskjellige aktivitetstilbudene demenslandsbyene byr på.	I omsorgsboliger er det færre aktiviteter som tilbys, og det blir da et mindre engasjement for frivillig arbeid.
	Beboerne deles inn etter livsstil og likesinnede	Diagnose avgjør hvilken avdeling man blir plassert på

	Bygningsmassen er ofte formet som en landsby	Ofte utformet som et enkelt bygg uten følelsen av en landsby
	Inkluderer lokalsamfunnet i større grad, blant annet med butikker og kafe.	Inkluderer pårørende, men sjeldent lokalsamfunnet generelt

Undersøkelsene som er gjort i oppgaven viser at det i størst grad er løsningene på innsiden av bygget som utgjør forskjellene på en demenslandsby og en omsorgsbolig. Det er to av kriteriene i tabellen som ikke er oppfylt i dette planforslag, og det er utformingen av bygget og dagligvarebutikk. Selv om det er uaktuelt med en dagligvarebutikk, mener vi at vi har lagt til rette for at lokalbefolkningen kan inkluderes på andre måter. Dette og begrunnelse for utformingen av bygget er blitt drøftet i kapittel 6.0 «drøfting av endelig resultat».

7.0 Konklusjon

I denne oppgaven har vi utformet et forslag til detaljreguleringsplan med tilhørende bestemmelser for en demenslandsby i Øystese. I tillegg ønsket vi å finne ut hvilke kriterier som må være på plass for å kunne kalle det for en demenslandsby. Hovedproblemstillingen vår var: Hvilke elementer utgjør en norsk «demenslandsby»? Ettersom det ikke finnes demenslandsbyer på små tettsteder, har vi derfor måtte sette kriteriene selv. Disse har vi satt gjennom drøftingen av vårt endelige resultat. Basert på disse kriteriene kan vi konkludere med at dette er en demenslandsby.

Underproblemstillingen er: Prosjektere en funksjonell adkomstveg, avkjørsel til parkeringsplass og snuplass i riktig dimensjoneringsklasse innenfor avgrenset planområdet.

Dette har vi gjort etter veiledere, lover og forskrifter. For videre arbeid kan man knytte adkomstveien til demenslandsby og sykehjem til fylkesveien. I tillegg vil det være aktuelt å planlegge en turvei som går ut av området og ned til Øysteseelven.

Bibliografi

Asmervik, S., 2006. *Universell utforming. Byer, hus, parker og transport for alle*. Trondheim: Tapir Akademisk forlag.

HUS arkitekter, u.d. *Inderøy Helsehus*. [Internett]

Available at: <https://www.husark.no/prosjekter/helsebygg/indery-helsehus>
[Funnen 17 Mai 2021].

1881.no, u.d. *Kartsøk*. [Internett]

Available at: <https://kart.1881.no/>
[Funnen 11.03 2021].

ABO Plan & Arkitektur, 2021. *Fremlegg til planprogram*. [Internett]

Available at: https://www.kvam.no/_f/p1/ifbe1ada5-ee04-4e61-8713-118590fbb851/planprogram%20%c3%98ystese%2022.03.2021.pdf

Aldring og helse, u.d. *Kvam i 2020*. [Internett]

Available at: <https://demenskartet.no/#4622>
[Funnen 18 Mai 2021].

Aldring og helse, u.d. *Demenskartet*. [Internett]

Available at: <https://demenskartet.no/#>
[Funnen 2 Mai 2021].

Aldring og helse, u.å. *Fakta om demens*. [Internett]

Available at: <https://www.aldringoghelse.no/demens/fakta-om-demens/>
[Funnen 10 februar 2021].

Andersen, G., 2020. *ndla.no*. [Internett]

Available at: <https://ndla.no/nb/subject:5e750140-7d01-4b52-88ec-1daa007eeab3/topic:a317f589-7995-43aa-8b68-92182c0b23c6/topic:35efa357-acc7-4828-b241-cad5467d1dc6/resource:201ce19e-7011-49a6-b415-91fd42d5dfe9?filters=urn:filter:470720f9-6b03-40cb-ab58-e3e130803578>
[Funnen 13 mai 2021].

ArcGIS Pro, 2021. [Internett]

Available at: <https://pro.arcgis.com/en/pro-app/latest/get-started/get-started.htm>
[Funnen 13 mai 2021].

Artsdatabanken, u.d. *Artsdatabanken*. [Internett]

Available at: <https://www.artsdatabanken.no/>

Autodesk, 2021. *Autodesk*. [Internett]
Available at: <https://www.autodesk.no/products/autocad/overview?term=1-YEAR>
[Funnen 4 Mai 2021].

Ballangrud, A. J. B. & Søbstad, M., 2021. *Likestillings- og diskrimineringsloven. Lovkommentar §1-1*. [Internett]
Available at: <https://juridika.no/lov/2017-06-16-51/%C2%A71/kommentar>
[Funnen 04 mai 2021].

Ballangrud, A. J. B. & Søbstad, M., 2021. *Likestillings- og diskrimineringsloven. Lovkommentar, § 17. Universell utforming*. [Internett]
Available at: <https://juridika.no/lov/2017-06-16-51/%C2%A717/kommentar?q=funksjonshemming>
[Funnen 06. Mai 2021].

Ballangrud, A. J. B. & Søbstad, M., 2021. *Likestillings- og diskrimineringsloven. Lovkommentar. § 2. Saklig virkeområde*. [Internett]
Available at: <https://juridika.no/lov/2017-06-16-51/%C2%A72/kommentar?q=uteomr%C3%A5der>
[Funnen 05 Mai 2021].

Ballangrud, A. J. J. B. & Søbstad, M., 2021. *§ 17. Universell utforming*. [Internett]
Available at: <https://juridika.no/lov/2017-06-16-51/%C2%A717/kommentar>
[Funnen 04 Mai 2021].

Bar Bakke landskapsarkitekter, u.d. *Solgården*. [Internett]
Available at: <http://barbakke.no/prosjekter/solgarden>
[Funnen 18 Mai 2021].

Be Advice A, 2020. *Living as usual for people with severe dementia*. [Internett]
Available at: <https://www.bethecareconcept.com/en/hogeweyk/>
[Funnen 17 Februar 2021].

Be Advice B, 2020. *The Hogeweyk*. [Internett]
Available at: <https://www.bethecareconcept.com/en/hogeweyk/>
[Funnen 11. Mai 2021].

Be Advice C, 2020. *How we have supported inspiring projects around the world*. [Internett]
Available at: <https://www.bethecareconcept.com/en/overview/>
[Funnen 18 Februar 2021].

Be Advice, About us, u.d. [Internett]
Available at: <https://www.bethecareconcept.com/en/who-we-are/>
[Funnen 17 Februar 2021].

Be Advice, Founder of the hogeweyk, Yvonne van Amerongen, u.d. [Internett]
Available at: <https://www.bethecareconcept.com/en/team-member/yvonne-van-amerongen/>
[Funnen 17 Februar 2021].

Berentsen, V. D., Eek, A. & Grefsrød, E.-E., 2007. *Sansehager for personer med demens: utforming og bruk*. Tønsberg : s.n.

Berge, J., 2019. *Nettavisen.no*. [Internett]
Available at: <https://www.nettavisen.no/nyheter/her-er-sykehjemmet-med-egen-tropisk-hage/s/12-95-3423599879>
[Funnen 18 mai 2021].

Bergen kommune, 2020. *Fyllingsdalen sykehjem*. [Internett]
Available at: <https://www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/fyllingsdalen-sykehjem/om-oss>
[Funnen 12 Mai 2021].

Berg, K., u.d. *Porsgrunn kommune: Nyttig temadag for politikere*. [Internett]
Available at: <https://uu-k1.no/porsgrunn-kommune/>
[Funnen 17 Mai 2021].

Braskerud , B. & Paus, . K. H., 2016. *Regnbed for lokal flomdemping*. [Internett]
Available at: <https://www.nve.no/Media/5027/overvann-regnbed-for-lokal-flomdemping.pdf>
[Funnen 17 April 2021].

Burns, S., 2019. *A Beautiful Look at the Future of Eldercare!*. [Internett]
Available at: <https://everwideningcircles.com/2019/11/16/dementia-village-hogeweyk/>
[Funnen 17 Februar 2021].

Bærum kommune, 2020. *Utvikling av livet i landsbyen*. [Internett]
Available at: <https://www.baerum.kommune.no/om-barum-kommune/organisasjon/innovasjon-i-barum/utvikling-av-livet-i-landsbyen/>
[Funnen 19 Februar 2021].

Bærum, Kommune, 2021. *Bærum Kommune- Carpe Diem demenslandsby*. [Internett]
Available at: <https://www.baerum.kommune.no/tjenester/helse-og-omsorg/sykehjem-bo-og-behandlingscenter/demenslandsby/>
[Funnen 5 5 2021].

Coyne, M., 2019. *UCCE Marin Offers Older Adult Residence Garden Tour*. s.l.:s.n.

Demensplan, H.-. o. o., 2020. *Regjeringen.no*. [Internett]
Available at:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/b3ab825ce67f4d73bd24010e1fc05260/demensplan-2025.pdf>
[Funnen 2 april 2021].

Direktoratet for byggkvalitet, u.d. [Internett]

Available at: <https://dibk.no/regelverk/byggteknisk-forskrift-tek17/8/8-6/>

Direktoratet for byggkvalitet, u.d. *Direktoratet for byggkvalitet*. [Internett]

Available at: https://dibk.no/regelverk/byggteknisk-forskrift-tek17/8/8-6/?t_q=universell

Drammen kommune, 2020. *Bedre framkommelighet for rullestolbrukere og syklister*.

[Internett]

Available at: <https://www.drammen.kommune.no/om-kommunen/aktuelt/rullevennlig-overgang-fortau-og-gate/>

[Funnen 03 Mai 2021].

DVA Dementia Village A, u.å. *The Hogeweyk - normal life for people living with severe dementia*. [Internett]

Available at: <https://hogeweyk.dementiavillage.com/>

[Funnen 17 Februar 2021].

DVA Dementia Village B, u.d. *De Hogeweyk*. [Internett]

Available at: <https://www.dementiavillage.com/projects/dva-de-hogeweyk/>

[Funnen 12 Mai 2021].

Eriksen, H., 2021. *Pandemien stoppet aktivitetene: – Mange savner å kunne gi beboerne en klem*. [Internett].

FHI, 2019. *Demens*. [Internett]

Available at: <https://www.fhi.no/nettpub/hin/ikke-smittsomme/demens/>

[Funnen 10 februar 2021].

FHI, 2021. *Demens*. [Internett]

Available at: <https://www.fhi.no/nettpub/hin/ikke-smittsomme/demens/>

[Funnen 2 Mai 2021].

Fiskaa, H., 2014. *Fysisk detaljplanlegging*. s.l.:s.n.

Fjeld, B., 2020. *Utemiljø*. [Internett]

Available at: <https://www.utemiljonytt.no/demenslandsby-karet-til-arets-helsebygg-2020/>

[Funnen 15. Mars 2021].

Geoinnsyn, u.d. *Introduksjon*. [Internett]

Available at: <https://geoinnsyn.nois.no/help/>

[Funnen 13 Mai 2021].

Geoinnsyn, u.d. *Kvam herad*. [Internett]

Available at:

<https://geoinnsyn3.nois.no/release/#?application=GI3Kvam%2F&guid=6769f1ea-6baa&layers=1009&zoom=10&lat=6697654.00&lon=345752.00¶ms=11000000000>

[Funnen 15 Mai 2021].

Google Maps, u.d. *Street View*. [Internett]

Available at: <https://www.google.no/maps>

[Funnen 15 Mars 2020].

Grinderud, K. et al., 2016. *GIS- geografiens språk i vår tidsalder*. 2 red. s.l.:Fagbokforlaget.

Gunnarsjaas, A., 2021. *våningshus*. [Internett]

Available at: <https://snl.no/v%C3%A5ningshus>

[Funnen 19 Mai 2021].

Hallgren, A. & Gjerdsjø, I., 2020. *Åpnet Norges første demenslandsby*. [Internett]

Available at: <https://www.tv2.no/a/11661933/>

[Funnen 06 Mai 2021].

Helse- og omsorgsdepartementet, 2015. *Demensplan 2020*. [Internett]

Available at:

https://www.regjeringen.no/contentassets/3bbec72c19a04af88fa78ffb02a203da/demensplan_2020.pdf

[Funnen 20 April 2021].

Helsenorge, 2021. *Omsorg for personer med demens*. [Internett]

Available at: <https://www.helsenorge.no/sykdom/demens/omsorg-for-personer-med-demens/>

[Funnen 14 Mai 2021].

Hofstad, K., 2020. *Hektar*. [Internett]

Available at: <https://snl.no/hektar>

[Funnen 24 Mars 2021].

Holthe, T. & Andersen, A., 2019. *Boligguiden. Boenheter for personer med demens*.

Planlegging og fysisk utforming. 3.utgave.. I: T. Holthe, red. s.l.:Forlaget aldring og helse.

Hveem, P., 2020. *Kritisk til egne landsbyer for folk med demens*. [Internett]

Available at: <https://forskning.no/demens-nasjonal-kompetansetjeneste-for-aldring-og-helse-partner/kritisk-til-egne-landsbyer-for-folk-med-demens/1629422#:~:text=Demenslandsbyen%20Hogeweyk,i%20byen%20Weesp%20i%20Nederland.&text=I%20Hogeweyk%20tilbyr%20de%20hus,ideene%2>

[Funnen 11 Mai 2021].

Jakhelln, H., 2019. *årsverk*. [Internett]
Available at: <https://snl.no/%C3%A5rsverk>
[Funnen 15 Mai 2021].

Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Planavdelingen, Juni 2017. *Veileder-Universell utforming i planlegging etter plan-og byningsloven*. s.l.:Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Kommunekart, 2021. *Norkart webklient*. s.l.:s.n.

Kommune, S., 2020. *Smola Kommune*. [Internett]
Available at: <https://www.smola.kommune.no/tjenester/helse-og-omsorg/nye-omsorgsboliger/omorgsboliger-innsmola/>
[Funnen 20 5 2021].

Kristiansand kommune, 2019. *Faglig konsept*. [Internett]
Available at: <https://www.kristiansand.kommune.no/tema/strommehaven/faglig-konsept/>
[Funnen 18 Februar 2021].

Kristiansand kommune, 2020. *Konseptbeskrivelse for Strømmehaven*. [Internett]
Available at:
<https://www.kristiansand.kommune.no/contentassets/95a5e538b1014be98c819f4676b37b1b/konseptbeskrivelse--10.09.2020-1.pdf>
[Funnen 18 Februar 2021].

Kvam herad- C, 2020. *Kommuneplanen sin arealdel, 2019 - 2030. Føresegner*. [Internett]
Available at: https://www.kvam.no/_f/p1/ia90e357b-af1f-43e7-8bca-ab8dcc94a9db/kpa_foresegner_2019-2030.pdf
[Funnen 15 Mai 2021].

Kvam herad, 2018. *Langtidsplass på sjukeheim og bustad med heildøgns omsorg*. [Internett]
Available at: <https://www.kvam.no/tenester/helse-og-omsorg/eldre/sjukeheim-omsorgsbustad-og-trygdebustad/langtidsplass-pa-sjukeheim-og-bustad-med-heildogns-omsorg/>
[Funnen 18 Mai 2021].

Kvam herad, 2019. *Kommuneplanen sin arealdel 2019-2030. Planomtale*. [Internett]
Available at: https://www.kvam.no/_f/p1/idaf647c2-caf6-4e4f-9631-225db2a53648/kpa_planomtale-2019-2030.pdf
[Funnen 23 April 2021].

Kvam herad-A, 2019. *KPA Planomtale*. [Internett]
Available at: https://www.kvam.no/_f/p1/idaf647c2-caf6-4e4f-9631-225db2a53648/kpa_planomtale-2019-2030.pdf
[Funnen mai 2021].

Kvam herad-B, 2019. *Utbyggingsstrategi for helse og omsorgstenesta 2017-2030*. [Internett]
Available at: https://www.kvam.no/_f/p1/ibc11ae7b-8450-4397-8043-54e1a262dd22/utbyggingsstrategi-for-helse-og-omsorgstenesta-2017-2030-strategi.pdf
[Funnen 10 april 2021].

Larsen, A.-G., 2019. *Innviet grillhytta og sansehagen*. [Internett]
Available at: <https://indre24.no/2019/08/20/innviet-grillhytta-og-sansehagen/>
[Funnen 06 Mai 2021].

Likestillings- og diskrimineringsloven, 2019. *Lovdata*. [Internett]
Available at: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-51#KAPITTEL_3
[Funnen 29 04 2021].

Lindholm, O. et al., 2008. *Veiledning i klimatilpasset overvannshåndtering*, Hamar: Norsk Vann.

Lovdata, 2019. *Lovdata.no*. [Internett]
Available at: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>
[Funnen 03.05.2021 Mai 2021].

Melgaard, P. G., 2020. *Nohrcon*. [Internett]
Available at: <https://nohrcon.no/informasjon/carpe-diem-demenslandsby-i-baerum-kommune-er-arets-helsebygg-2020/>
[Funnen 15 Mars 2021].

Microsoft, u.å. *Paint 3D*. [Internett]
Available at: <https://www.microsoft.com/nb-no/p/paint-3d/9nblggh5fv99?activetab=pivot:overviewtab>
[Funnen 21 Mars 2021].

Miljødirektorater, u.d. s.l.:s.n.

Miljødirektoratet, 2015. *Kulturminner i områder vernet etter naturmangfoldloven*, Oslo: Miljødirektoratet.

Miljødirektoratet, 2019. *Hvordan håndtere overvann*. [Internett]
Available at:
<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/vannforvaltning/overvannshandtering/>
[Funnen 21 Mars 2021].

Miljødirektoratet, 2020. *Klimaendringer i Norge 2100*. [Internett]
Available at: <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/klima/klimaendringer-i-norge/klimaendringer-i-norge-2100/>
[Funnen 28 April 2021].

Miljøverndepartementet, 2009. *Planlegging etter plan- og bygningsloven*, s.l.: Miljøverndepartementet.

Nasjonalforeningen for folkehelse, 2021. *Demens og universell utforming*. [Internett].

Nasjonalforeningen for folkehelsen A, 2021. *Symptomer og tidlige tegn på demens*. [Internett]
Available at: <https://nasjonalforeningen.no/tilbud/kommuner-og-demens/demens-og-universell-utforming2/>
[Funnen 15 Mars 2021].

Nasjonalforeningen for folkehelsen B, 2021. *Hva er demens?*. [Internett]
Available at: <https://nasjonalforeningen.no/demens/hva-er-demens/>
[Funnen 12 Mai 2021].

Nasjonalforeningen for folkehelsen C, 2021. *Symptomer og tidlige tegn på demens*. [Internett]
Available at: <https://nasjonalforeningen.no/demens/symptomer-og-tidlige-tegn/>
[Funnen 14 Mai 2021].

Nasjonalforeningen for folkehelsen, 2020. [Internett]
Available at: <https://nasjonalforeningen.no/tilbud/kommuner-og-demens/demens-og-universell-utforming2/>

Nibio, u.d. *Gårdskart*. [Internett]
Available at: <https://gardskart.nibio.no/search>
[Funnen 03 Mai 2021].

Nordic Office Of Architecture, 2020. *Carpe Diem demenslandsby i Bærum kommune er Årets helsebygg 2020*. [Internett]
Available at: <https://nohrcon.no/informasjon/carpe-diem-demenslandsby-i-baerum-kommune-er-arets-helsebygg-2020/>
[Funnen 18 Mai 2021].

Norgeskart, u.d. *Søk i Norgeskart*. [Internett]
Available at:
<https://norgeskart.no/#!?project=norgeskart&layers=1002&zoom=3&lat=7197864.00&lon=396722.00>
[Funnen 2021].

Norske landskapsarkitekters forening, u.d. *Eikertun helsehus*. [Internett]
Available at: <https://landskapsarkitektur.no/prosjekter/eikertun-helsehus>
[Funnen 14 Mai 2021].

NOU 2015: 16, 2015. *Overvann i byer og tettsteder. Som problem og ressurs..* Oslo: s.n.

NVE, 2020. *Klima, nå og i framtiden*. [Internett]
Available at: <https://www.nve.no/klima/klima-na-og-i-framtiden/?ref=mainmenu>
[Funnen 28 April 2021].

Olsen, P. H., 2019. *Blåbær*. [Internett]
Available at: <https://snl.no/bl%C3%A5b%C3%A6r>

Parkeringsforskriften , 2016. *Forskrift om vilkårsparkering for allmennheten og håndheving av private parkeringsreguleringer (parkeringsforskriften)*. [Internett]
Available at: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-03-18-260/kap3#kap3>
[Funnen 30 mars 2021].

Plukk selv , u.d. *Jordbær*. [Internett]
Available at: <https://plukkselv.no/web/side/7>
[Funnen 13 Mai 2021].

Prop. 81 L(2016–2017) (2017) Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven).

Regclim, 2002. *Mer variabelt vær om 50 år. Mer viten om usikkerheter*. [Internett]
Available at: <http://regclim.met.no/presse/presse2002/RegClim8.pdf>
[Funnen 22 Mars 2021].

Regjeringen, 2018. *Jordvern*. [Internett]
Available at: <https://www.regjeringen.no/no/tema/mat-fiske-og-landbruk/landbrukseiendommer/innsikt/jordvern/jordvern/id2009556/>
[Funnen 22 Februar 2021].

Riksantikvaren, 2021. *Les om Lovverket*, Oslo: Riksantikvaren.

Riksantikvaren, u.d. [Internett]
Available at: <https://www.riksantikvaren.no/ordlister-med-ordforklaringer-bokmal/#a-bm>
[Funnen 18 Februar 2021].

Riksantikvaren, u.d. *Kulturminnesøk*. [Internett]
Available at:
<https://kulturminnesok.no/minne?queryString=https://data.kulturminne.no/askeladden/lokalitet/97444>
[Funnen 12 Februar 2021].

Riley, K., 2021. *How to Grow and Care for Pear Trees*. [Internett]
Available at: <https://www.thespruce.com/growing-pear-trees-in-home-garden-3269331>
[Funnen 13. Mai 2021].

SNL., 2020. *Store norske leksikon*. [Internett]

Available at: <https://snl.no/D%C3%B8nski>

[Funnen 11.03 2021].

SSB, 2018. *Areal og befolkning i tettsteder*. [Internett]

Available at: <https://www.ssb.no/statbank/table/04859/tableViewLayout1/>

[Funnen 03 Mai 2021].

Statens Vegvesen, 2014. *Byen og varetransporten. Håndbok VI26*. [Internett]

Available at: https://www.vegvesen.no/_attachment/69892/binary/964007

[Funnen 02 Mai 2021].

Statens Vegvesen, 2014. *Geometrisk utforming*. [Internett]

Available at: https://www.vegvesen.no/_attachment/75045/binary/1008055

[Funnen 18 mai 2021].

Statens Vegvesen, 2014. *Vegbygging, Håndbok N200*, s.l.: s.n.

statens vegvesen, 2019. *Håndbok N100 Veg- og gateutforming*. [Internett]

Available at: https://www.vegvesen.no/_attachment/61414

[Funnen 15 Mai 2021].

Statens vegvesen, 2019. *Håndbok N100 Veg- og gateutforming*. [Internett]

Available at: https://www.vegvesen.no/_attachment/61414

[Funnen 22 Mars 2021].

Statens vegvesen, 2019. *Håndbok VI20 - Premisser for geometrisk utforming av veger*.

[Internett]

Available at: https://www.vegvesen.no/_attachment/61500

[Funnen 25 Februar 2021].

Statens vegvesen, 2019. *Om håndbøkene*. [Internett]

Available at: <https://www.vegvesen.no/fag/publikasjoner/handboker/om-handbokene>

[Funnen 25 Februar 2021].

Statistisk sentralbyrå, 2017. *Nedbygging av jordbruksareal*. [Internett]

Available at: https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/artikler-og-publikasjoner/_attachment/310909?_ts=16d147e71b0

[Funnen 22 Februar 2021].

Statistisk sentralbyrå, 2021. *Døde*. [Internett]

Available at: <https://www.ssb.no/befolkning/fodte-og-dode/statistikk/dode>

[Funnen 30 Mars 2021].

Strømmen, Ø., 2020. *Kommuneplanen sin arealdel, 2019-2030*. [Internett]
Available at: <https://www.kvam.no/tenester/planar-strategiar-og-styringsdokument/kommuneplanar/arealdel/kommuneplanen-sin-arealdel-2019-2030/>
[Funnen 12 mars 2021].

Thiis-Evensen, S., 2019. "Bygger egen landsby: Hva er livskvalitet for personer med demens?". [Internett]
Available at: <https://www.forskningsradet.no/sok-om-finansiering/hvem-kan-soke-om-finansiering/offentlig-sektor/prosjekter-fra-offentlig-sektor/demenslandsby/?fbclid=IwAR3PUJ9BtHa0bGU9qDUdmlrCNbwzPckCenBqqx38J86XgV7gf7MAaus71bA>
[Funnen 5 5 2021].

Transportøkonomisk institutt, u.d. *Definisjoner og ordforklaringer*. [Internett]
Available at: https://tsh18.x.dittweb.no/del-2/11-definisjoner-og-ordforklaringer/definisjoner-og-ordforklaringer/#dwltr_t
[Funnen 16 Mai 2021].

Trimble, 2021. *Trimble*. [Internett]
Available at: <https://civil.trimble.no/produkter/novapoint>
[Funnen 4 Mai 2021].

Valldal Bygdekvinnelag, 2019. *Bær og blomar i Sansehagen!*. [Internett]
Available at: <https://bygdekvinnelaget.no/fylkeslag/more-og-romsdal-bygdekvinnelag/nyheter/baer-og-blomar-i-sansenhagen>
[Funnen 13 Mai 2021].

Vegdirektoratet, 2019. *Statens Vegvesen*. [Internett]
Available at: <https://www.vegvesen.no/attachment/61500>
[Funnen 5 mai 2021].

Veileder Universell Utforming, 2017. [Internett]
Available at: <https://www.vuu.no/gammelt-innhold/laeringsmiljoe/universell-utforming-som-strategi-for-inkludering/>
[Funnen 03 2021].

Veiviseren , u.d. *4.2 Personer med demens*. [Internett]
Available at: <https://www.veiviseren.no/stotte-i-arbeidsprosess/fremskaffe-og-forvalte-boliger/veileder-for-lokalisering-og-utforming-av-omsorgsbygg/4-ulike-brukergruppers-bo-og-aktivitetsbehov/personer-med-demens#Bokollektiv%20eller%20sykehjem>
[Funnen 15 Mai 2021].

Vestby planteskole, u.d. *Frukttær og bær*. [Internett]
Available at: <https://www.vestby-planteskole.no/sortiment/frukttraer-og-baer/>
[Funnen 13 Mai 2021].

Vestland fylkeskommune, u.d. *Øystese gamle kirkested*. [Internett]

Available at:

<https://kulturminnesok.no/minne/?queryString=https%3A%2F%2Fdata.kulturminne.no%2Faskeladden%2Flokalitet%2F97444>

[Funnen 03 Mai 2021].

Wallander, B., 2015. *Demenskvartal med stor tiltrekningskraft*. [Internett]

Available at: <https://www.aldringoghelse.no/demenskvartal-med-stor-tiltrekningskraft/>

[Funnen 11 Mai 2021].

Ødegaard, H., 2014. *Norsk Vann*. s.l.:s.n.

Figurliste

Figur 1 Utklipp hentet fra demenskartet.no. Viser statistikk over hvor mange som vil antatt ha demens i Kvam, sammenlignet med Norge i 2030. <https://demenskartet.no/#4622>..... Feil! Bokmerke er ikke definert.

Figur 2 Utklippet er hentet fra «Framlegg til planprogram», Områdeplan for Øystese, Kvam herad. Laget av ABO..... Feil! Bokmerke er ikke definert.

Figur 3. Planområdet (rød sirkel) og andre fasiliteter i Øystese. Laget i ArcGIS Pro (2021) Feil! Bokmerke er ikke definert.

Figur 4 Bilder over viser planområder og utsikten som kan sees derifra. Foto : Oda Helene Abelsen Aanderaa(2021)..... Feil! Bokmerke er ikke definert.

Figur 5 Her vises plasseringen til gamle Øystese kirkested (Vestland fylkeskommune) Feil! Bokmerke er ikke definert.

Figur 6 Punktene i kartet viser funn av ulike arter. Hentet fra (Artsbanken, u.d.). Feil! Bokmerke er ikke definert.

Figur 7 Utklipp hentet fra Geoinnsyn, Kvam herad gjeldende kommuneplan..... Feil! Bokmerke er ikke definert.

Figur 8. Utklippet er hentet fra gjeldene reguleringsplan (Kvam herad, 2019)gjeldende reguleringsplan, GeoInnsyn.. Det er satt ring rundt planområde. Bildet er lagt ved som vedlegg X? Feil! Bokmerke er ikke definert.

Figur 9. Hentet fra ABO Plan & Arkitektur sitt framlegg til planprogram 26.04.2021 og planområdet blir vist som det gule arealet ved pilen. (ABO Plan & Arkitektur, 2021)..... Feil! Bokmerke er ikke definert.

Figur 10. Arealregnskapet er hentet fra planomtalen til Kvam herad sin kommuneplan (2019, p. 30). Feil! Bokmerke er ikke definert.

11 Bilde av hvordan fotgjenger med rullator enkelt og trygt kommer seg opp og ned av fortauet til gateplan (Drammen kommune, 2020) Feil! Bokmerke er ikke definert.

12 Eksempel på en trinnfri adkomst til fortau fra overgangsfelt. Fotgjengerovergangen i krysset Albums gate og Huges gate. Foto : Drammen kommune (2020)..... Feil! Bokmerke er ikke definert.

- 13 Eksempel på avgrenset gangsti med et jevnt underlag. Foto: Ingvild Gjerdsjø. Hentet fra: TV 2 (2020)..... *Feil! Bokmerke er ikke definert.*
- 15 Benken på bildet kan oppleves som lite gjenkjennelig for mennesker med demens (Nasjonalforeningen for folkehelsen, 2021) *Feil! Bokmerke er ikke definert.*
- 14 Eksempel på et område som er godt avgrenset med jevnt og sklisikkert underlag og med lett gjenkjennelige benker med armlener. Bilde fra håndbok V129. Foto: Knut Opeide. *Feil! Bokmerke er ikke definert.*
- Figur 16. Figuren illustrer hvordan treleddstrategien fungerer og hvordan strategien består av følgende tre ledd: infiltrasjon, fordrøyning og trygge flomveier. Figur er laget av student i Paint 3D og gjengitt etter Lindholm et al. (2008, p. 8) og NOU (2015, p. 67)..... *Feil! Bokmerke er ikke definert.*
- Figur 17 Bildet viser en horisontalkurve satt sammen av ulike elementer. Hentet fra veilederen "Premisser for geometrisk utforming av veger» (Vegdirektoratet, 2019, p. 26) *Feil! Bokmerke er ikke definert.*
- Figur 18 Dimensjoner for utendørs parkeringsanlegg for bil (utsnitt fra Håndbok N100)..... 39
- Figur 19 Krav til dimensjoner for personbilkparkeringsanlegg (utsnitt fra Håndbok N100) *Feil! Bokmerke er ikke definert.*
- Figur 20. Det finnes tre hovedgrupper av demens som blir vist ved figuren (Nasjonalforeningen for folkehelsen B, 2021). Laget av student i Paint 3D. *Feil! Bokmerke er ikke definert.*
- Figur 21. Kartutsnittet viser beliggenheten til De Hogeweyk. Hentet fra: Google Maps (2021) *Feil! Bokmerke er ikke definert.*
- Figur 22. Bildet viser butikken i De Hogeweyk. (DVA Dementia Village , u.d.)..... *Feil! Bokmerke er ikke definert.*
- Figur 23. Bildekollasj som viser livet til beboerne i landsbyen (Be Advice, 2020) *Feil! Bokmerke er ikke definert.*
- Figur 24. Figuren viser de fire forskjellige livsstilene som beboerne grupperes etter (Be Advice, u.d.) *Feil! Bokmerke er ikke definert.*
- Figur 25. Kartutsnittet viser Strømmehaven sin beliggenhet. Bilde hentet fra (1881.no) ... *Feil! Bokmerke er ikke definert.*
- Figur 26. Bildet viser inngangspartiet til Strømmehaven. Bilde tatt av Oda Helene Abelsen Aanderaa (2021)..... *Feil! Bokmerke er ikke definert.*
- Figur 27. Viser hvordan deler at utearealet ser ut for Strømmehavnen. Foto: Oda Helene Abelsen Aanderaa (2021) *Feil! Bokmerke er ikke definert.*
- Figur 28 Kartet viser hvor Carpe Diem demenslandsby er lokalisert. Kart: kommunekart (2021). *Feil! Bokmerke er ikke definert.*
- Figur 29. Bildene viser hvordan innsiden av Carpe Diem ser ut. Foto: Bærum kommune. Hentet fra: baerum.kommune.no (2021). *Feil! Bokmerke er ikke definert.*
- Figur 30. Bildene viser hvordan Carpe Diem er bygget og fellestien. Foto: Bærum kommune. Hentet fra:baerum.kommune.no. link just in case <https://www.baerum.kommune.no/tjenester/helse-og-omsorg/sykehjem-bo-og-behandlingssteder/demenslandsby/> *Feil! Bokmerke er ikke definert.*
- 31 Bilde av deler av gangstien i sansehagen utenfor en demensavdeling på Luranetunet Omsorgssenter. Foto: Siren Hansen Folgerø..... *Feil! Bokmerke er ikke definert.*

- Figur 32. Her vises klærne som henger på utsitling i stuen. Foto: Oda Helene Abelsen Aanderaa (2021)..... Feil! Bokmerke er ikke definert.
- Figur 33. Bildet viser stuen som finnes i "Margotstua». Foto: Oda Helene Abelsen Aanderaa (2021). Feil! Bokmerke er ikke definert.
- Figur 34. Vandresløyfen som er anlagt i sansehagen. Foto: Oda Helene Abelsen Aanderaa (2021) Feil! Bokmerke er ikke definert.
- Figur 35. Det finnes et godt utvalg av sitteplasser hvor beboerne kan ta seg en pust i bakken mens de bruker hagen. Foto: Oda Helene Abelsen Aanderaa (2021) Feil! Bokmerke er ikke definert.
- Figur 36. Skisse 1 Feil! Bokmerke er ikke definert.
- Figur 37. Skisse 2 er tegnet i AutoCAD 2019. Skissen har så blitt redigert i Paint 3D for å lage tegnforklaring med farger. Feil! Bokmerke er ikke definert.
- Figur 38. Skisse 3..... Feil! Bokmerke er ikke definert.
- 39 Grillhytte som har trinnfri adkomst og plass til rullestolbrukere. Foto: Anne-Grethe Larsen (2019). Feil! Bokmerke er ikke definert.
- Figur 40. Bildet viser et eksempel på opphøyd bed og hvordan det er utformet. Bildet: Marisa Coyne (2019)..... Feil! Bokmerke er ikke definert.
- Figur 41. Bildekollasj over hvilke frukttrær og bærbusker som kan være passende å beplante i sansehagen. Feil! Bokmerke er ikke definert.
- Figur 42. Planforslaget med fokus på grønne- og uteroms kvaliteter Feil! Bokmerke er ikke definert.
- Figur 43. Illustrasjon av en snittegning som viser hvordan bygget er bygget opp av tre etasjer og hvor noe av parkeringen vil skjer under bakken. Figuren er tegnet i Paint 3D..... Feil! Bokmerke er ikke definert.
- Figur 44. Bildet viser lommen sin plassering Feil! Bokmerke er ikke definert.
- 45 Kilde: <http://www.holoholo.no/index.php/prosjekter/7-sansehage-nordraaksvei..> Feil! Bokmerke er ikke definert.
- 46 Eksempel på hvordan grøntområdet kan se ut. Kilde: <https://www.vol.no/nyheter/hadsel/2019/11/20/%E2%80%93-Vi-har-lagt-vekt-p%C3%A5-det-visuelle-og-%C3%B8nsker-et-hjemlig-preg-20438252.ece>..... Feil! Bokmerke er ikke definert.
- 47 Annet eksempel på hvordan del av grøntområdet kan se ut. Litt variasjon i terrenget for de med demens, men med gode fysiske forutsetninger. Foto: Adam Stirling. Kilde: <https://landskapsarkitektur.no/prosjekter/eikertun-helsehus>..... Feil! Bokmerke er ikke definert.
- 48 Eksempel på naturlig avgrensing av området, jevnt underlag og lett gjenkjennelige benker. Foto: Adam Stirling. Kilde: <https://landskapsarkitektur.no/prosjekter/eikertun-helsehus>..... Feil! Bokmerke er ikke definert.
- 49 Eksempel på en plass for beboerne kan få gå i trappetrinn på en trygg måte. Kilde: <https://www.baerum.kommune.no/tjenester/helse-og-omsorg/sykehjem-bo-og-behandlingssenter/demenslandsby/> Feil! Bokmerke er ikke definert.
- Figur 50. Eksempel på et hønsehus (Eriksen, 2021) Feil! Bokmerke er ikke definert.

Vedlegg

Vedlegg 1 : Ortofoto over planområdet og fasiliteter som er i Øystese

Vedlegg 2 : Analyse avstand

Vedlegg 3 : Jordbruk

Vedlegg 4 : Gjeldene reguleringsplan

Vedlegg 5: Arealoverslag for fremtidig demenslandsby

Vedlegg 6: Del 1 - Endelig plankart

Del 2 - Bestemmelser

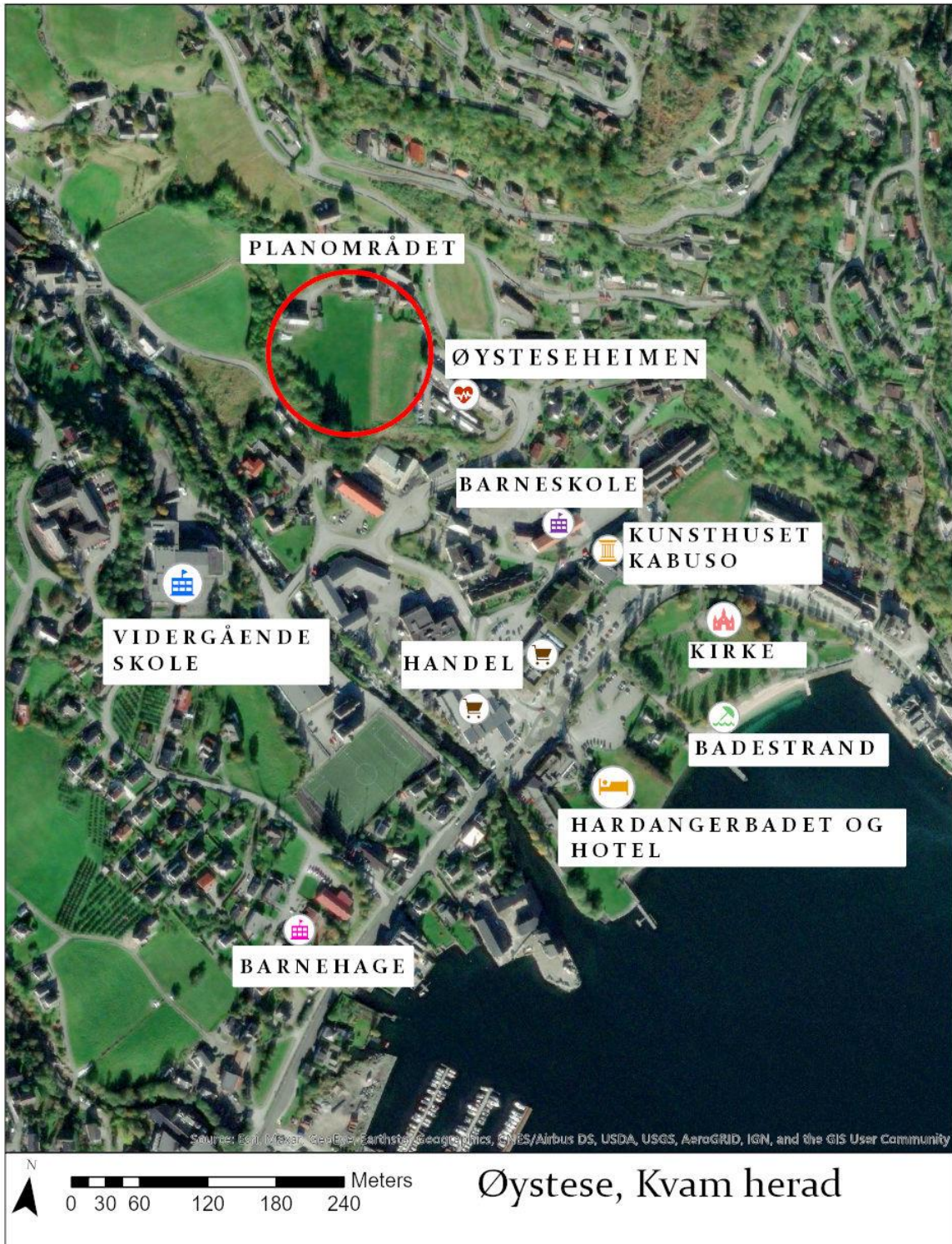
Vedlegg 7 : Landskapsplan

Vedlegg 8 : Vei

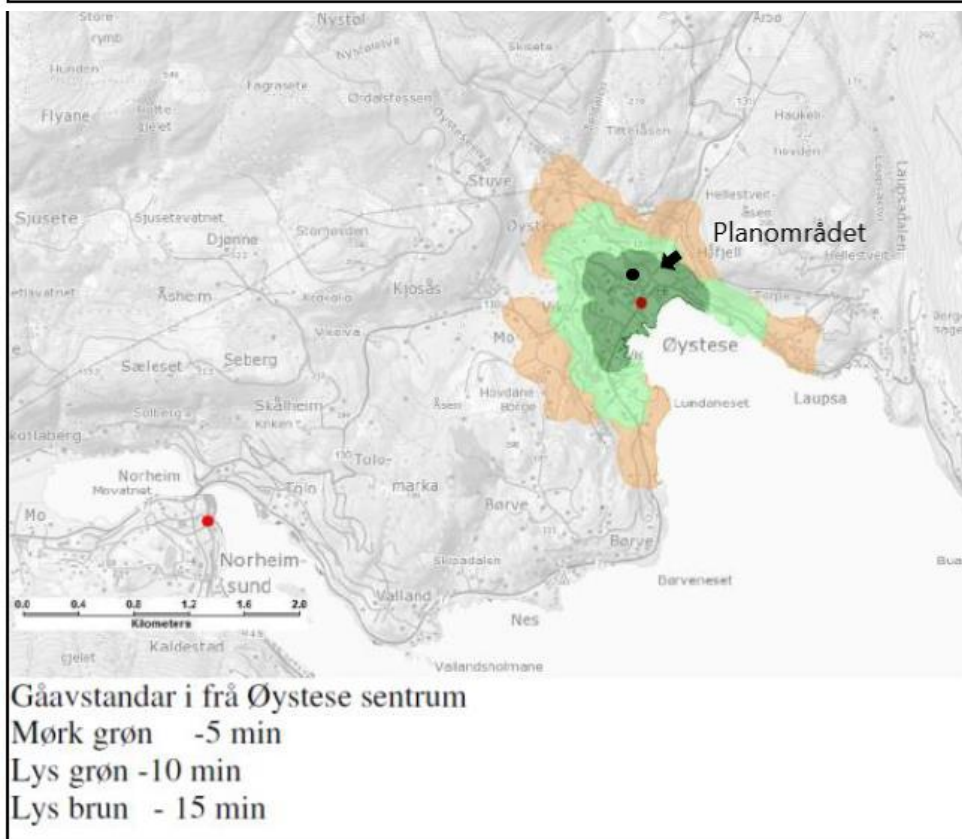
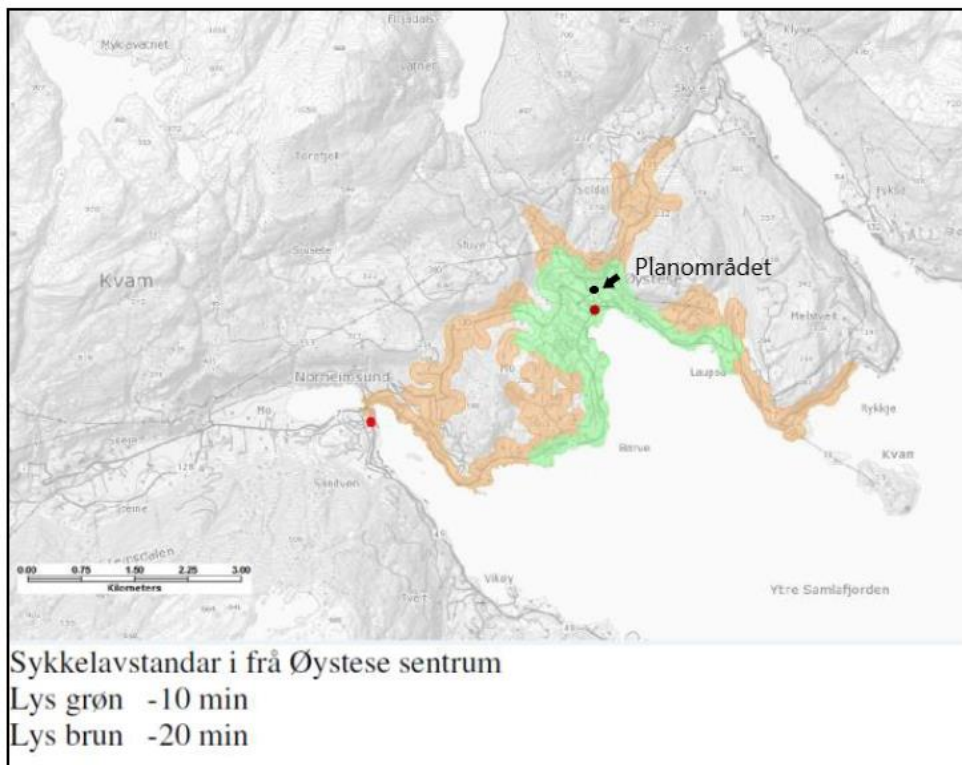
Vedlegg 9 : Intervju med Mette Moe Olsen og samtykkeerklæring

Vedlegg 10: Plankart Vertikalnivå1

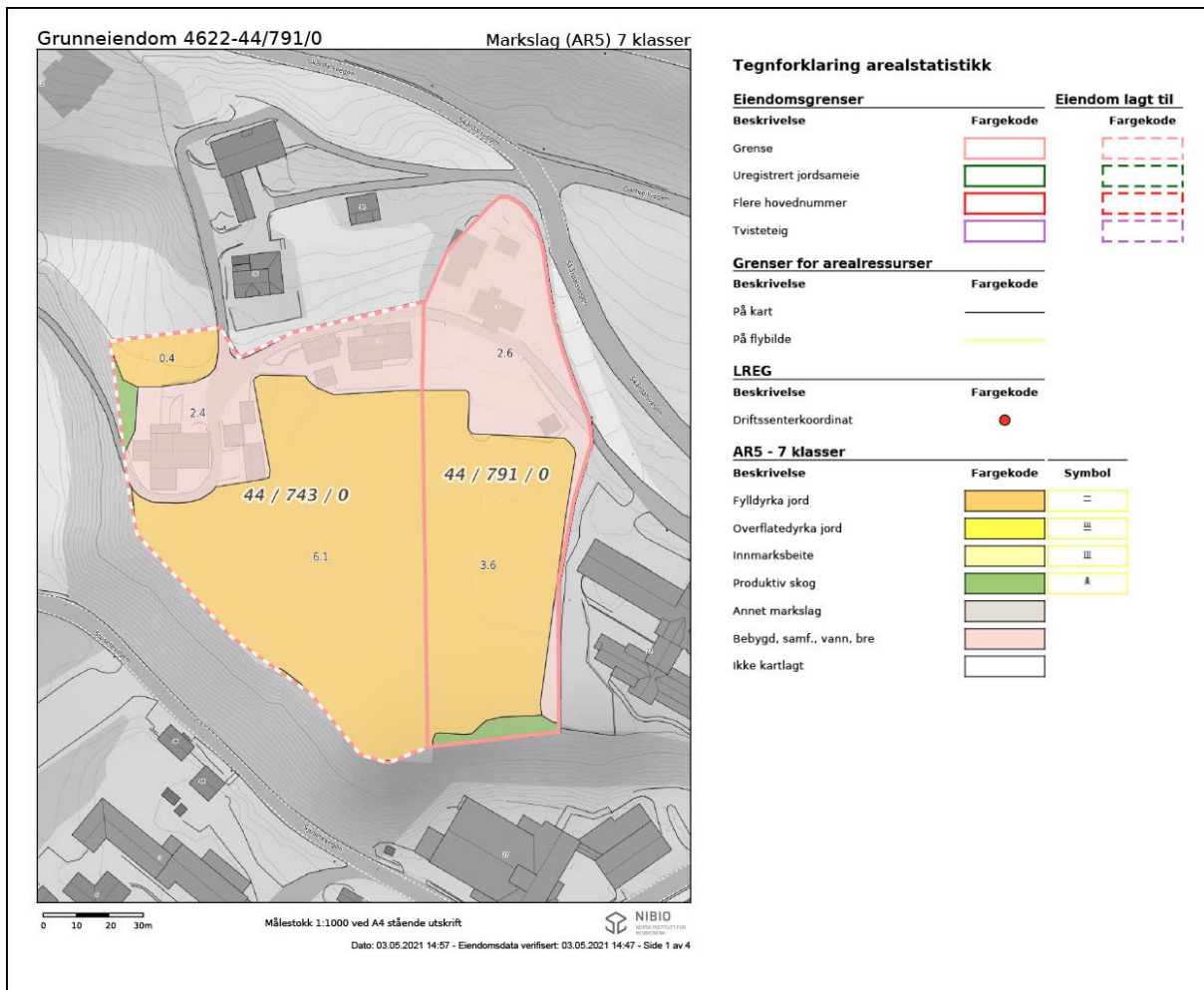
Vedlegg 1 : Ortofoto over planområdet og fasiliteter som er i Øystese

Analyse avstand

Vedlegg 3: Landbruk

Vedlegg 4: Gjeldene reguleringsplan

